

Protlu Armânù tsi agiumsi domnu (chirù = patron) pisti unâ parei di fotbali ditù România

Di Gigi Becali ma avemù ânyrâpsitâ tu numirlu ditù soni a revistâljei a noastâ atumtsea cându-lji pârâstisimù, dupâ revista Capital, nai ma avutslji Armânji

di România. Elù s-aflâ n caplu a lorù cu unâ aveari di vârà 150 di miliunji di dolari.

Tu lumea armâneascâ agiumsi ta s-hibâ cunoscutù, dupâ câdearea a comunismului, di cara adunâ unâ aveari ca baea di mari shi agiutâ cu pâradz ta s-mutâ bisearica di Pipera. Tu tutâ România ama, sh-pistipsescu câ sh-tu tutâ lumea, agiumsi ta s-hibnâ cunu-

GIGI BECALI

scutù mash atumtsea cându agiumsi domnulù icâ patronlu a clubului di fotbal Steaua Bucureshti. Tsi easti ahoryea la Gigi Becali easti atsea câ nâslu easti protlu Armânù di România cari agiumsi s-hibâ patronù ali unâ parei di fotbal ditù România shi, ca ditù tihiseari, easti domnulù ali nai ma cunoscuta parei di fotbal di România. Avearea a lui ama nai ma mari nu easti pareia di fotbal Steaua Bucureshti mea loclu tsi lu acupârâ tu hoara Pipera, di ningâ Bucureshti sh-cari easti tu unâ arâlâchi di vârà 500 di hictâri.

Protlu Armânù tsi agiumsi Prezidentu ali unâ pârtidhâ (partii) puliticâ ditù România

Furnjia ti cari ânyrâpsimù adzâ di nâslu nu easti atsea câ agiumsi unlu di nai ma avutslji Armânji di România mea easti una multu aleaptâ. Tu ahurhita a anlui 2004 Gigi Becali intrâ tu pulitica româneascâ shi fu aleptu Prezidentu ali unâ partii puliticâ. Easti zborlu di "Partidul Noua Generatsie" (Partia Nâulu Bârnu). Tsi easti ahoryea ama la Gigi Becali easti atsea câ elù, ca cumù easti

protlu patron armânù ali unâ parei di fotbal di România, easti shi protlu Armânù di România cari agiumsi tu aestâ tesi di Prezidentu ali unâ partii puliticâ.

Partia Nâulu Bârnu lo parti shi la alidzerli locali tsi avurâ loc România tu meslu Cirishearù shi amintâ 2,16% di voturi. La prota videari protsentul nu easti mari ama ti unâ partii puliticâ noauâ cari ljea parti ti prota oarâ la alidzerli di România easti ca baea. PNG fu nintea ali unâ partii puliticâ multu cunoscutâ, easti zborlu di PNT-CD, tsi-lù avu ca Prezidentu Victor Ciorbea, atselù tsi u cumândusi vâsilia tu anjlji 1996-1997 ca Prim-ministru. PNG fu nântea shi la alti partii ca: Partia Aliantsa Popularâ, cumândusitâ di ex-Prezidentulù ali România, Emil Constantinescu, partiili PER, PUNR etc. Pritù aestu protsentu PNG amintâ 666 (ciudiosâ tsifrâ!?) di mandati di consilieri la Primârii shi 1 mandatù di dimarhu (primar) - tu hoara Costeshti, judetslu Argeshti.

Di Gigi Becali putemù s-aspunemù câ easti unù bunù Român ama shi unù bunù Armânù, cari nu-lji arshini icâ andirsi (jenã) ta sâ spunâ câ easti Armânù pi la tuti emisiunli di televiziuni la cari easti câlisitù. S-nu agârshimù câ elù, ca unù bunù crishtinù, mutâ shi unâ bisearicâ tu hoara iu bâneadzâ - Pipera. Io escu sigur câ atumtsea cându a noauâ, Armânjlji di România, va nâ si da cali s-nâ adrâmù unâ bisearicâ a noastâ, armâneascâ, elù va s-da agiutorù ta s-hibâ mutatâ.

Âlji urâmù alù Gigi Becali multâ ambâreatsâ cu Steaua Bucureshti shi s-agiungâ câtù ma analtu tu fotbalulù europeanù iara cu partia a lui, PNG, dupâ alidzerli ditù toamnâ s-lji-agiutâ Dumnidzâ s-intrâ tu Parlamentu!

Tacu BABALI

Andamusea alù Gigi Becali cu Prezidentulù ali Români, Ion Iliescu

"A treia dzuuâ di Pashti, cu vrearea-a Lui, inshi ntreaga Biblii (Vecljulul shi Naulu Testamentu) pi limba-a noasta, *Limba Armânească* tradutsiri faptâ di Dina Cuvata".

Aestâ hâbari pitricutâ di Goran Pushuticlu u luyursescu câ easti una di nai ma thâmâsitili hâbari sâlighiti pi Internet tu aestâ protâ parti di anu.

Pistipsescu câ itsi omu shtii câ Vivlia easti unâ carti sâmtâ ama nu ti tutâ lumea mea mash ti crishtinji cumu sh-ti atselji tsi au pista a mozaismului (easti zborlu di Uvrei, a curi nomuri suntu ncurpiljeati tu Vecljiulu Testamentu icâ Veaclea Dyeatâ (etsli 13-12 n. a Hr.). Nâulu Testamentu icâ Noaua Dyeatâ (doilu cirecu a etâljei II dupâ Hristolu) easti pricunuscut mash di crishtinji. S-cunoashti câ unu altu Armânu, easti zborlu di Ijrtatlu Apostol Caciuperi, adusi pri limba armânească Nâulu Testamentu tu anljji 1967-1969. Tipusearea s-featsi di catra Editura Avdela tu anlu 1970. Tutunâoar s-cunoashti câ di ma multsâ anji Hristu Cândroveanu lucreadzâ la tradutsirea a alishte carti sâmtâ. Ti furnjia câ Vivlia alu Dina Cuvata easti prota Vivlii scoasă deacutotalui pri limba armânească pistipsescu câ ea va s-poată numa di Vivlia (Biblia) di Scopia. Câtu di

VIVLIA (BIBLIA) DI SCOPIA

importantu ti limba shi cultura armânească va s-hibâ aestâ sâmtâ carti va s-veadâ cu chirolu. Ti atsea va s-aducu aminti protili

Vivlii tipusiti România ashî cumu s-aspuni tu cârtsâli româneshtsâ. "Biblia di Bucureshti" (1688), prota tradutsiri deacutotalui a "Bibliiljei" tu limba româna faptâ di fratslji Serban shi Radu Greceanu shi tipusitâ di Sherban Cantacuzino, domnulu ali Tsara Românească (1678-1688). Easti luyursitâ unu monumentu a limbâljei româna veaclji cu rol importantu tu dezvoltarea a limbâljei literarâ. "Biblia di la Blaj" (1795), a doaua tradutsiri deacutotalui (integrala) a "Vivliiljei" tu limba româna, faptâ di Samuel Micu, easti luyursitâ ca unu semnu importantu di produ (progres) tu naintarea (evolutsia) a limbâljei literarâ tu biani cu Vivlia scoasă di fratslji Greceanu. Itsi mileti crishtinâ u ari Vivlia scoasă pri limba a ljei. Mash Armânjlji pânâ tora nu u avurâ Vivlia pri scumpa a loru limbâ armânească. Iavea câ tora elji sh-avutsârâ cultura a loru pritu alâncirea a alishte carti sâmtâ. Tuti alâvdâciunji ti autoru sh-ti tuts atselji cari agiutarâ la publicarea a alishte ararâ shi ahâtu di ananghioasă carti sâmtâ.

Cu tinjii,

Tacu Piceava

ARMÂNAME

*Armâname, Armâname
Asprândits himû ca di tufane
Pitû eta tutâ nâ aflâmû
Sh-nu vremû noi ta s-nâ agiutâmû.*

*Ghini easti tuts sâ shtimû
Câ di veaclji farâ himû
Farâ veaclji armânească
Ditû cari filiz daima va s-crească.*

*Tu ahântsâ anji multsâ tricuts
Noi nu durnjimû ca nipututs
Armânamea u vigljemû
Fârâ noi s-nâ aspâremû.*

*Limba, cumû videts, u-avemû
Shi a nipotslorû va u dâdemû
Cu ea elji va s-tinjisească
Sh-yrama a noastâ armânească.*

*Agiutats s-bâneadzâ Armânamea
Câ cu ea va s-dâmû anamea
Va s-hârsească pâpânji sh-pârintsâ
Aclo iu suntu pit murmintsâ.*

Grâmustean
(Yioryi alû Huleanû di Peshterea
- Vâryârii)

TURNAREA LA ARÂDÂTSINJI

Tu dzâlili di 14-19-li di Agustu unâ parei di 46 di Armânj fârshirots, dit hoara Mihail Kogălniceanu dit România s-dusirâ tu Gârtsii, tu proiectulu "Turnarea la arâdâtsinji", anchisitû di Fundatsia Mushata Armânâ, sponsoru Dushu Nicolae. Dusirâ s-veadâ locurli iu s-amin-tarâ shi soia tsi u alâsarâ cându fudzirâ ditû Gârtsii. Tricurâ pitû horli Cândrova, Paticina, Papadia, Gramaticova. TV Neptun di Custantsa filmâ ti unu documentaru.

Iulia Wisoshenski

Gregory Peck

Tu suplimentulû a jurnalului Financiar, di Dumânicâ, 16-li Alunarû 2004, ari unû articol „Lume veche, lume nouă”, simnat di cercetâtorlu armânû ditû Romania, Nicolae Serban Tanashoca, tu cari anvitsâmû câ afendu-su a actorlui amirican Gregory Peck, eara armânû di Vlaho Clisura. Leonidas Pekos (Pecu) emigra SUA, tu anlu 1912. Aclo s-ansurâ cu unâ Irlandezâ cu cari lu avu hiljû Gregory. Un protû cusurinû di-alû Gregory bânâ Sârunâ shi avea numa Constantin Pekos.

GICA GODI – LANSARE CD

Vinjiri 13-li di Agustu, 2004, la sediul ali Sutsata Culturalâ Armânească di Bucureshti, Gică Godi lansâ doilu CD. Cântâtorlu s-amintâ Beidaud - România sh-di vârâ 20 anj bâneadzâ New York, iu ari unâ bunâ activitati tu comunitatea armânească di aclo. La lansari vini deadun cu nveasta a lui Tancea sh-cu sotslu a lui Gica Bujduveanu, cari sh-el bâneadzâ New York. Azburârâ ti bana sh-lucurlu al Gica Godi, Mariana Bara, George Vrana, Aurica Piha sh-Gica Bujduveanu. Tu soni azburâ sh-Gica Godi. Armânjlji ancupârara caseti shi CD-uri cu cântits veclji sh-originali compusi di Gica Godi. Tu dipisitâ cântâtoarea di operâ Maria Cucot sh-pareia di tiniri instrumentishtsâ Pilisterlu, cu solistili Ianula Gheorghe sh-Aurelia Caranicu nâ cântarâ mushati cântits armâneshtsâ.

BA

EMISII RADIO PRI LIMBA ARMÂNEASCĂ

SCOPIJA

Emisiili pi armâneashti la Radio Skopja ahurhirâ tu 8-li di Martsu 1991. Prota avea câti unâ oarâ tu stâmânâ, deapoea, dupu 2 anj, criscu pânâ la trei ori tu stâmânâ shi di 6 anj au cafi dzuâ câti 30 di minuti. Emisiili s-avdu tu tutâ Machidunia shi ma largu, anvârliga di Machidunii.

(di la Dina Cuvata).

SYDNEY

Programlu la radio di Sydney tu Australii pi limba armânească easti Dumânicâ: di la oara 16 pânâ la 17. Anchiseashti cu unâ prezentari a limbâllei macedo-latinâ shi a etniillei a noastâ. Deapoea ahurheashti cânticlu "Europa, Europa mutrea sh-câtâ noi" cântatu di tinjisitlu Gica Godi. Yinu deapoea hâbârli, nica vârnu cânticu, intervii cu Armânji. Unâ sihati nu agiundzi ti alti, easti shcortâ.

(di la Nick Cheaici).

Tu nâ Sâmbâtâ di njedzu di iarnâ, dupâ prânzdu, ca pi la sâhatea 15 shi unû cirecû, la sediulû a Sutsatâljei Armâneascâ fu unâ andamusi greauâ. Protlu a nostu lingvistu (fârâ di alta, dupâ doamna Matilda Caragiu-Mariotseanu), profesorlu Nicolae Saramandu nâ pârâstisi naua a lui carti: “*Studii aromâne shi meglenoromâne*”. Avea vinitâ ca baea di multâ lumi. Oaminjlji shidea mproshtsâ. Ti atsea sh-nâ minduimû ca tu yinitorû, ca s-nu aflâmû vârâ sponsorû sânatôsû shi la pungâ grosû, sh-fârâ sinferuri ascumti (câ di aeshtsa himû sâtulji pânâ pisti capû!), s-nâ ancupârâmû sh-ma multi stoali. Aveamû adunatâ tuti measili ditû sediû, li-aveamû arâdâpsitâ shi armâtusitâ cu chilinji aroshi... iara pi measi, nu shtiu di iu, alâncirâ ma multi pheati mplini cu piti... caldi piti... S-videa sh-cumû abureadzâ... sh-di la eali yinea unâ anjiuridzmâ thâmâsitâ di tsâ yinea s-tindzâ mâna shi s-ljeai una di eali. Ditû pheatlu di aynanghea ânji fâtsea cu ocljiulû unâ cumâtici di pitâ... Galbinâ hromâ avea... sh-tutâ atsea “dultsi” anjiuridzmâ canda di la ea yinea. Tsi turlii di pitâ s-hibâ atsea? mi ntribamû...

La casetofonû ascultamû zborlu a doamnâljei Matilda Caragiu-Mariotseanu. Nâsâ nu putu s-yinâ la andamusi sh-nâ pitricu unâ casetâ cu minduierli a ljei. Musheati zboarâ spunea...shi cumâticea atsea di pitâ iara-nji fâtsea cu ocljiulû. Mâtirii deanvârliga sh-vidzui câ aproapea tuts shidea cu capitli aplicati shi asculta tu isihii zborlu a doamnâljei Matilda di dzâtseai câ suntu niscântsâ safi pistimenji armânji tsi s-afla tu unâ dealithealui bisearicâ armâneascâ.

Varcolaclu atselû arâu (câ avdzâi câ, taha, suntu sh-varcolats ma psânû arâi!) mi bâgâ di teshû mâna shi chipurâi unâ cumâtici ditû cumâticea atsea di pitâ galbinâ shi avrapâ u bâgaiû n gurâ. Doamne, tsi gustu bunû ari!...ânji dzâshû atumtsea shi anda mutai ocljilj vedû câ di aynanghea mi mâtrea ciudiosû, pi sumû yilii, domnulû Filcu... Canâ altu dicâtû Numa

Filcâ, sponsorlu a sponsorlorû shi...”marli patriotû”, dupâ spusili a unui tinirû di Bituli, shi sumû a curi chibarâ “monotorizari” escu ca di unû anû di dzâli. Tsi anâpudzâlji (ghinion) !...sh-ti unâ

Pita di curcubeti

stiyimii di oarâ ânji si chiru gustulû atselû tsâmâitû... iara la casetofonû ascultamû: “ma s-nu nâ u zburâmû limba a noastâ armâneascâ ea va s-chargea shi cara va s-nâ chargea limba va s-chargea shi miletea a noastâ armâneascâ”...

Ditû cartea a profesorlui Saramandu, aspunea Mariana Bara, aflâmû câ nai ma multsâlji Armânji cari vinirâ tu Cadrilater, vârâ 5.000 (icâ 15.000!?), eara vinitu nu ditû Gârtsii mea ditû Vârârii. Aclotsi armasirâ mash vârâ 5.000. Aoa, România, tora suntu ca vârâ 70.000 di Armânji ama tu cârtsâ suntu tricuts ma psânji. Cumâticea di pitâ galbinâ nica aburea...

- Mushuteatsa a folclorlui armânescu easti ahoryea, aspunea N. Saramandu, shi elû apândâseashti a tutulorû anângilorû a suflitlui a populu armânescu. Nu putemû sâ spunemû câ folclorlu a unui populû easti ma nsusû icâ ma nghiosû dicâtû folclorlu a unui altu populû. Ashi sh-cu folclorlu armânescu. Iara lu unâ ntribari nâs apândâsi câ sculiili dishcljisi tu

Machidunii unû chiro ti Armânji eara tu limba românâ sh-nitsi cumû pri limba armâneascâ. Di nastângâ, domnulû Niculachi Barba, tutû pi strâmba, âlji bâgâ douâ ntribari tsi s-uidisea cu thematica a andamusiljei ca nuca tu stizmâ: S-lji spunâ nâs, profesorlu Saramandu, tsi pâreari ari di Recomandarea 1333, cari, di niscântsâ nu easti pricunuscutâ, sh-cumû u veadî Cundrata di Irini di Bucureshti ditû anlu 1913 !??.

Cându domnulû Saramandu avdzâ câ easti ntribatû di ahtâri luyurii, armânândalul mutû, acâtsâ s-mutreascâ pi stizmi... sh-cându sh-aplicâ mutrearea pi measâ deadi cu ocljilj di pitili cari, la nâs, nica aburea...Vahi, tu atsea oarâ lu acâtsâ orixea di piti sh-unâ sh-unâ teasi mâna, lo una di eali shi, ndilicatû, ahurhi s-mâcâ di ea... Dinâoarâ nji-adushu aminti di cumâticea atsea di pitâ galbinâ di aynanghea a mea. Vahi s-arâtsi, ânji dzâtseamû io. Tu salâ s-avea faptâ niheamâ isihii sh-mini...dinâoarâ teshû mâna, ma cu silâ dicâtû dl. Saramandu, sh-u loaiû tutâ cumâticea atsea di pitâ galbinâ sh-musheatû anjiurdzitoari. U mâtirii niheamâ di aproapea sh-anda mi ndrizeamû s-u mâcû unâoarâ tsi avdu: “Anda earamû la unâ andamusi di Scopia, eara boatsea alû Filcu, domnulû Yioriy Platari, marli patriotû armânû di Atena, aspusi câ-lji pari arâu câ nu poati sâ zburascâ pri limba românâ ta s-poatâ sh-nâs s-hibâ ghini achicâsitû.

Nâs azburâ pi “aromâneashti” sh-mini achicâsiu câ giunitati di zboarâ eara aromâneshti shi giunitati româneshti (!?!). E, tsi pâreari avets domnilorû?”...Sh-avrapâ sâ sculâ di pi scamnu, lji-arcâ pi measâ a profesorlui Saramandu unâ bancnotâ di unâ milunâ di lei shi câftâ sâ-lji da di elji cârtsâ...Ca la pâdzarii..., a câ atseali cârtsâ eara a Sutsatâljei a noastâ cari li avea ancupârâtâ di nâinti. (!?!).

Bancnota di unâ miliunâ di lei eara di atsea naua, di cari avdzâmû câ alânci ama nu u aveamû vidzutâ pânâ atumtsea, tutû ashî cumû avdzâmû di niscântsâ babageanji redactori di la RRI, sectsia

armânească, câ alâncirâ pi tserlu a culturâljei armânească di vârâ 13 di anji ama nu-lji avdzâmù canâoarâ pânâ tora.

Mini, di cara avdzâi ahtâri mushutets, ahurhii s-mutrescu dupâ mârcatù... sh-fârâ s-duceșcu, nji-ascâpâ pita ditù mânâ. Sh-câzdu vombira di pitâ tamam pi pantaloni... sh-di aclotsi mpadi (!?!). Ca la yeandoni! Tsi bileai! Tu atsea oară ama s-tihisi di tricù pi aclotsi doamna Zoe babageana, cunuscuta pitsâroanji a pitsâroanjilorù, una ditù membrili thimiljusitoari a pareiljei di lingvishtsâ "Filcu & comp." - cari, ma nâinti ta sâ scoalâ shi s-fugâ, avea dzâsâ câ "Armânjlji di iutsido - câ ea alâgâ tutù Balcanlu -, nu mata-sh zburâșcu limba shi ea sigura va s-chargea" (!?!), câlcâ pi cumâțicea a mea atsea di pitâ galbinâ shi musheatù anjiurdzitoari câdzutâ mpadi, archiushurâ niheamâ shi... bileai di bileai. Doamna Zoe babageana, câțu easti ea di babageanâ, câzdu deamplatea di s-trundui tutù sediulù a nostu sh-oaminjlji tsi eara tu salâ, lâhtârsits, sh-dzâsirâ câ lji-agudi iara cutreamburlu ditù 77... S-aspâreârâ tu ahtari halâ mâratslji câ unâ sh-unâ, avrapâ, sâ silighirâ câlâbâlâchi s-easâ nafoarâ ditù sediu... shi andamusea a noastâ, atsea thâmâșita, s-asparsi sh-di aestâ oară...

Ca la Yeandoni!

Cu harauâ sh-niheamâ nfârmâcari,

Tacu BABAGEANLU

Ps. 1: Domnulù Yioryi Platari, a curi ficiori featsirâ facultatea di stomatologie tu câsâbâlu Cluj, cunoashti ca baea di ghini limba românâ literarâ, cumù aspunea unù domnu tu muabetea di dupâ andamusi sh-ti atsea, cu icâ fârâ vrearea a lui, bagâ tu zburari multi zboarâ româneshtsâ, cumù aveamù duchitâ sh-noi anda lu aveamù andâmusitâ sh-nu achicâșeamù ti cari furnjii zburashti ashitsi. Tâsh tora duchimù ti tsi ashitsi: ti furnjia câ va ta sâ-shi pizuească shi slâ aspargâ a tutuloru psefta teorii cumù câ limba armânească easti unâ cu limba românâ...

Ps. 2. Pita eara, ca dealitheia, adratâ ditù curcubeti...

S-avdzâmù di ghini!

Filmu documentaru – Gârtsia di Nordu

Njercuri, 10-li di-Alunarù, la TV. Hessen 3, di la sihatea 21.55 pânâ la 22.25, fu unu multu musheatu filmu – "Bären,..." ("Urshi, Yinu, Munsâ ayri/fuvirosi – Nicunuscuta Gârtsie di Nordu") adratu di jurnalistsâlji ghirmanji Susane Bausinger shi Christian Gramstadt.

Filmulu fu unâ cali bătutâ di doilji jurnalistsâ pi calea a "Yinlui makiduneanu": Kastoria, Muntli Gramos, hoara Nevesca (Nymphaio), Klisoura ... Locuri musheati, iu fisea/natura armasi aspâstritâ ca tu ahurhita a lumiljei, iu ursa shi-alti priciuri bâneadzâ ca ninti di-aspârdzearea modernâ, shi iu, ti ciudii canda, bâneadzâ shi Armânji...

Di pi cipitlu-a muntliu Gramos jurnalistsâlji sh-arcarâ ocljii di-anvârliga shinj durusirâ niscânti caduri cari mi featsirâ s-mi treacâ hiri-hiri...Mushuteatsâ fuvirosâ asprânda muntli Gramos! Pirifanji shi puteari! Mini, di arâzgâ grâmusteanâ, videamù tora, la televiziuni, trâ prota oară loclu mayicù cu cari mi-amintaiù shi lu-nyisedzù...

Deapoaia vini aradha a câsâbalui Kastoria, mplinu di bâserits bizantini shi di yunari ... armânji. Câ atselj cu cari azburârâ jurnalistsâlji eara Armânji. Vidzuiù shi musheatlu hotelu tu cari armasimù la 2003 ma multsâ Armânji cari n-aveamu dusâ la andamusea Armânjiloru di Hrupishti shi Klisoura. Unâ musheatâ casâ a unui Armânu cari featsi emburlâchi tu Indonezia tu eta 19. Tora easti unù di nai ma musheatili hoteluri di Kastoria.

Shi mari-nj fu haraua s-avdu câ marli emburu di yinuri ditù Gârtsie, Yianis Boutari, dzâsi: "Mini escu Vlahu. Vlahiljii suntu di daima aoa shi suntu unâ parti di Gârtsie". Elu pirmithusi di emburlâchea-a lui cu yinuri shi di hoara a lui Nevesca. Atumtsea jurnalistsâlji zburârâ niheamâ di Armânji shi dzâsirâ câ, dupâ catayrafia oficialâ, ari tu Gârtsie vârâ 50.000 di Armânj(!). Ama shi elj nu pistipsea aestu numiru câ dzâsirâ "angeblich" (dupu cumu s-dzâtsi)! Hoara Nevesca easti ahoryea tu mushuteatsâ shi, cumu dzâtsea Y.Boutari, Armânjljii avuts adusirâ aoa arhitectsâ cu numâ di mutarâ casili cari shi-adzâ suntu pirifanjea a hoarâljei. Cându vidzuiu corlu mari cari s-featsi Klisoura tu-alunaru 2003 (la cari fumù sh-noi!) ânji si s-pâru câ-nyisedzù... Ama eara dealihea, câ tu coru s-alidzea

ca unu celnicu di vâr chiro sotslu multu vrutu, gionli cu-anami, Cola alu Shioki ...Jurnalistsâlji ghermanji azburârâ trâ tirânjlji tsi li tricù hoara Klisoura shi Armânjlji di-aoa tu chirolu a doilui polimu mondialu. Hoara fu arsâ, multsâ armânji chirurâ.... Ama armasi musheata bâșearicâ Ayiu Dimitri – semnu di pisti crishtinească shi di tehni artisticâ... shi putearea a oaminjiloru smutâ diznou hoara...

Kira Mantsu

Unù Armânù xananye Giocurli Olimpitsi

Vangheli Zappa easti unlu di Armânjlji cari deadi mari ajutorù la xanadishcljidearea a Giocurlorù Olimpitsi di Atena. Aesta easti una di nai ma mârli di axiri di lucâri tsi li adrâ unù Armânù.

Vangheli Zappa (1800-1865) s-amintâ Epir. Ntrâ anlji 1821-1840 fu tu armatâ. Ma amânatù emigrâ România iu lo cu arendâ shi ancupârâ locuri di agriculturâ. Pritù methodi moderni di asolament, putu di amintâ multu. Executorlu a lui testamentar, Constantin Zappa (1814-1892) bâgâ tu practichii idheili a lui di ndrulari a banâljei culturalâ ditù România shi Gârtsia. Unù obiectiv importantu ti aestu Armânù fu nflurirea a banâljei culturalâ a Antichitatiljei. Ti atsea, tu anlu 1856 pitreatsi unâ carti a vâsiljelui Otto a Gârtsiiljei, tu cari fatsi unâ dhoarâ figuratâ (impresionantâ). Aeshtsâ pâradz avea ca scupo xanaamintarea a Giocurlorù Olimpitsi, cu unâ frecventsâ di 4 anji tu câsâbâlu Atena. Bâgarea tu practichii a alushtui lucru s-featsi tu anlu 1874. Atumtsea s-bâgâ prota cheatrâ di thimeljiù a pâlataliljei Zappion ditù chentrulù ali Atena, mutatù tu stilù neoclastic. Tu aestâ pâlati s-afâlâ Marea Salâ a Congresilorù shi a Adunârlorù Internatsionali. Dinintea a Zappionlui potù s-hibâ vidzuti ayalmili (statuili) di marmurâ a atsilorù doi Armânji shi unâ piatsâ ghigandâ. Protâ editsii a Giocurlorù Olimpitsi moderni fu tu anlu 1896, iara di atumtsea s-fatsi nicurmatù pânâ tu dzâlili a noasti. Estanù tu Gârtsii, fu "Andamusea a Vlahilorù" (a Armânjljorù). Aestu evenimentu easti ncljinatù a ajutorului datù di Armânji ti xanaamintarea a Giocurlorù Olimpitsi moderni ditù 1896.

Mariana Bara

Revista Agora , nr. 2 anlu 3, 2004,

Dzâlili a Culturâljei Armânească organizati di sutsata “Comunitatea armânească” tu dzâlili di 20-22-li di Agustu 2004

Tu 20-21-22-li di Avgustu, Custantsa, sutsata “Comunitatea armânească” andreapsi prota editsii a Dzâliloru a Culturâljei Armânească. Ti aestu evenimentu lucrârâ shi membri ditu consiliulu di cumânduseari di la “Sutsata Culturală Armânească”: Mariana Bara, Florentina Costea shi Aurica Piha, orchestra Pilisterlu intrâ tu spectacolu, iara ma multi feati di la pareia Pilisterlu agiutarâ ti organizari. Cultura a noastă avea zori ti unu ahtari evenimentu.

Prezidentulu a sutsatâljei “Comunitatea armânească”, Costică Canacheu coordonă tuti activitâtsli shi disheljsi manifestarea deadunû cu directorlu a evenimentului, Gheorghe Vrana.

Eara vinits Mita Papuli di Skopje, Risto Paligora di Bituli, Dragan Korvesh cu Jordan Trâsa di Ohârda, oaspits di Struga, di Crushuva. Ditu Gârtsii eara Sutiri Bletsă, Mihail Veros shi dl Ceamitru di Verea. Ashtiptâmû di vârâ oară cama multsâ. Eara prezentu tu sala shi poetlu Vasile Todî di Timishoara. Eara oaspits di Paris : Iancu Perifan shi Nicolas Caracota.

Nu puturâ s-yinâ oaspitslji câlisits ditû Arbinushii shi ditû Vâryârii.

Media di participari fu di 200 di inshi.

Prota dzuuâ – tu Aula di la Biblioteca Judetseană - fu dedicatâ ti identitatea armânească, di la conceptulu sociologicu la perspectiva istorică. Vahi fu cama teoretică di câtû ashtipta niscântsâ, ama tu aestu câmpu cu variabili shi cu dinamică tsi s-alâxeashti cu chirolu, greu easti s-da vârnu unâ definitsii statică.

Componentili identitari: istoria, loclu, limba, adetsli, gioclu, cânticlu, memoria shi soia, furâ aspasi shi analizati.

Doaua dzuuâ – tu idyea Aulă -, andamusea cu poetslji armânj adusi isihii tu sufliti. Multsâ participantsâ dzâsirâ câ tora, di cara vidzurâ poetslji armânj deadunû, duchirâ câ avemû unâ culturâ yii.

Treia dzuuâ, dupu lituryia pi armâneashti la băsearică, unâ apreasă shi ahândoasă muabeti fu ti Biblia tricută pi armâneashti di Dina Cuvata, adunâ

Armânj cu dorû ti limba armânească la sediulu a Filialije di Custantsa.

Media armânească tsi lucrâ ti aestu evenimentu: di la Radio Custantsa jurnalista Mariana Budesh; di la RRI jurnalista Irina Paris anregistra cuvendili; di la TVM di Skopje loarâ interviuri shi filmarâ Jana Mihailova cu unu cameramanu, ti unu documentaru.

Sectsiuni: 1. Armânjlji shi identitatea a lor tu Mileniul III. 2. Identitatea armânească shi filmul. Aoa furâ prezentati ti prota oară filmili: Calea nâpoi tu Armânami, adratû di sutsata Comunitatea, realizatoari Mariana Bara, cu furnjia a Andamusiljei a Armânjlorû di Grebena, 2004, Hâryiia a cânticlu armânescu, adratû ti TVM di Skopje, realizatoari Jana Mihailova, interviu cu Atanasi Yoryitsa, unu videoclipu shi unâ dramatizari la Cânticlu ali Pihâ.

3. Literatura armânească contemporană. Poetslji modernji tu dialog.

4. Moabets ti alidzearea tu yinitorû a temilor armâneshtsâ ca izvurû di fotisi (inspiratsie) tu artili mushati.

5. Moabeti cu oaminj di teatru shi di filmu armânj ti filmili vidzuti sh-ti posibilitatea ti adrari teatru shi filmu dupu temi armâneshti.

6. Biblia adusă prota oară pi armâneashti di Dina Cuvata

Loarâ parti tu sectsiuni : Mariana Bara, Iulian Capsali, Ioan Cardula, Toma Cardula, Clarisa Cavachi, Mirela Ciobanu, Thomas Ciulei, Nicolae Cusha, Santa Djica, Vanghel Dunovski, Vanghiu Dzega, Toma Enache, Cola Fudulea, Alexandru Gica, Dumitru Goane, Gica Godi, Stere Gulea, Kira Iorgoveanu Mantsu, Jana Mihailova, Cristina Passima, Aurica Piha, Dana Pocea, Zoran Plaskovici, Aurelian Popa Stavri, Mihaela Shutsu, Gheorghe Vrana, Sasho Yerândă, Corneliu Zeana, Alexandar Zikov.

Mariana BARA

Perenitatea a Vlahilorû tu Balcanji - ed. 2004

Fundatsia Cultural-Shtiintsifică Armânească “Andrei Shaguna” di Constantza, România, deadunû cu Societatea de Cultură Macedoromă sh-Fundatsia culturală aromână “Sf. Ana” di Bucureshti, cumû sh-cu Congreslu di Cultura Macedo-român di Bridgeport, SUA organizarâ tu dzâlili di 27-29 di Agustu tu cāsâbălu Constantza, mardzina di Amarea Lai ed.XI a simpozionlui Perenitatea a Vlahilorû tu Balcanj la Universitatea Andrei Shaguna sh-Festivalu Internatsional di Folclor armânescu, Pârinteasca Dimandare, la Teatrul Fantazio.

Premiul ti istorie GEORGE MURNU fu dat ali profesoara universitară dr. Adina Berciu Drăghicescu ti articolili sh-cârtsâli tipusiti mutrinda istoria a Armânjlorû. Cunuscutlu scriitor armân Cola Fudulea fu tinjisitû cu premiul ti literatura, TEOHAR MIHADASH. Pitricurâ mesaji di hiritiseari Guvernul ali Romanie shi Congreslu Macedoroman di Bridgeport, SUA. Tu mesajlu pitricut di Armânjlji di SUA sâ spusi câ lipseashti s-li agârshim atseali tsi nâ ampartu shi s-lucrâm tuts deadun ti nchirdăsearea a armânamiljei.

Scriitorlji Hristu Căndroveanu, dit Romanie sh-Dina Cuvata dit R. Machidunia pitricurâ sh-elj mesaji ti hiritiseari. Tu prota dzuuâ a simpozionlui, la sectsiunea di comunicari pi limba română unâ multu interesantă comunicari prezentă dr. Cristina Glavce, tsi featsi un studiu antropologic mutrinda Armânjlji, cu agiutor di la universitatea di Halle, Ghirmania. Academicianlu Alexandru Surdu zburâ ti contributsia a Armânjlor dit cāsâbălu Brashov, dit Romanie ahurhinda di la giumitatea a etâljei XVIII, iu protili licee avurâ numi di Armânj: Sahguna shi Meshota. Prof.univ.dr. George Zbucnea zburâ ti “Nicolae Batzaria om politic sh-di cultura”. Prof.univ.dr. Victor Crăciun pitricu unâ comunicari cu titlu “Theodor Capidan sh-literatura a Armânjlor”. Ti “Alexandru Mocioni militantu ti andrepturli a Armânjlor di Austro-Ungaria” zburâ prof.univ.dr. Radu Paiusan. Criticlu literar Aureliu Goci zburâ ti Mitropolitlu Dosoftei sh-ahurhita ali literatura româneasacă ». Jurnalistul Ion Vulpe zburâ ti « Familia di jurishti Costaforu ». Dr.d. Andrei Ion Gabriel

prezentă unâ comunicare mutrinda Actsiunea ali Romane di andrupare a Armânjlor dit Machidunia iugoslavâ tu iamea di chiro 1920-1942 ». Cercetător shtiintsific Maria Petre di la Arhivli Natsionali prezentă niscânti mărtirii inediti a ambasadorului Vasile Stoica mutrinda Armânjlji dit Balcanj. Prof. univ. dr. Adina Berciu Drăghicescu zburâ ti sculiili sh-bâseritsli tsi li featsirâ Armânjlji cu agiutorlu a statlui român tu bitisita a sec. XIX sh-ahurhita a sec. XX. Dr. Virgil Coman director Arhivi Natsionali, jud, Constanta adusi aminti ligâturli comerciali a Armânjlor cu Printsipatili Români tu eta XVIII.

Prof. univ. dr. Iancu Cardula zburâ ti orighinea, arâspândirea sh-chirolu cându s-featsirâ Armânjlji. Dr. d. Emil Tarcomnicu zburâ ti elementi di etnografie armânească. Justin Tambozi zburâ ti arâdâtsinjlji armâneshti ali familia di mări politicienj, Brătianu sh-ti muljieri armânj cu numa avdzâtâ tu eta XIX sh-XX. Aurel Papari zburâ ti contributsia ali Fundatsia, « Andrei Shaguna » la pâstrarea sh-dezvoltarea a patrimoniului cultural armânescu. Daua dzuâ a simpozionluli s-tânura comunicârli la sectsiunea armânească. Cola Fudulea prezentă « Frândzâ ditu bana a Armânjlor di Dobrogea tu mesea a etaljei XX. Mita Costov Papuli u prezenta monografia a hoarâljei armânească Beala. Irina Paris zburâ ti « Ali pâshelu-unâ figurâ ntunicatâ tu istoria a armânamiljei. Lefterie Naum zburâ ti priimnarea faptâ la fratslji armânj dit Muntsalj Pindu sh-Gramoste. Atanasi Gheorghitsa zburâ ti Anchisita a sutsatilor armâneshti dit R. Machidunia tu eta XX ». Dr. Vanghiu Dunovski zburâ ti Adetsli la Armânjlji di Beala. Prof. Elena Papatsafa lu prezenta scriitorlu miglinit Dimitrie Ciotti.

La Festivalu Internatsional di Folclor armanescu Parinteasca Dimandare, prezentarâ dauâ spectacoli la Teatrul Fantazio di Constanta pareili armâneshti di Serres, Gârtsia, Skopia shi Struga, R. Machidunia sh-Sarighiol di Deal, România, parei tsi loarâ parti la multi festivaluri natsionali sh-internatsionali. Adutsem aminti câ pareia di Serres lo parti sh-la dishcljidearea ali Olimpiada di estan, di Atina. Spectacolili fura prezentati cu mari hari sh-hazi di Cola Fudulea, cari spusi sh-andaua poezii sh-paravulii di-a lui.

Irina Paris-Naum

URARI TI VANGHIU DZEGA

Vrute sotsu, Vanghiu Dzega, mini, cari tsâ fuiù “nunâ” la pâtiigiunea poeticâ, mi-agârshiiù!

Cu ljirtari shi cu amânari tsâ orù:

“S-bânedz, s-prucupseshtsâ, s-ti hârseshtsâ di taifa-ts hrisusitâ! S-armânj Armânlu cari hii: mplinù di hari poeticâ, ducheari armânească shi humorù!” Cându anyrâpsiiù prota oarâ ti poezia a ta, tu Zborlu a Nostru, la 1986, aveamù duchitâ câ va s-agiundzâ unù mari poetù armânù.

Nu mi-arâshu shi cartea a ta “TOARÂ DI ZBOARÂ” (editura Zborlu a Nostru, 1997) shi atseandreadtâ ti tipuseari “INVICTUS” suntu aleapti yishteri poetitsi tu literatura armânească.

Ti dhurusecu ti dzua-ts di-amintari cu unâ poezii di-a ta, ditù “INVICTUS”: modernâ shi-mplinâ di dureari armânească.

S-da Dumnidzâ ca unâ dzuâ paradislu-armânescu s-nu mata hibâ “anfârmâcosu” shi s-hibâ ashî cumù lu-nyisâmù tuts!

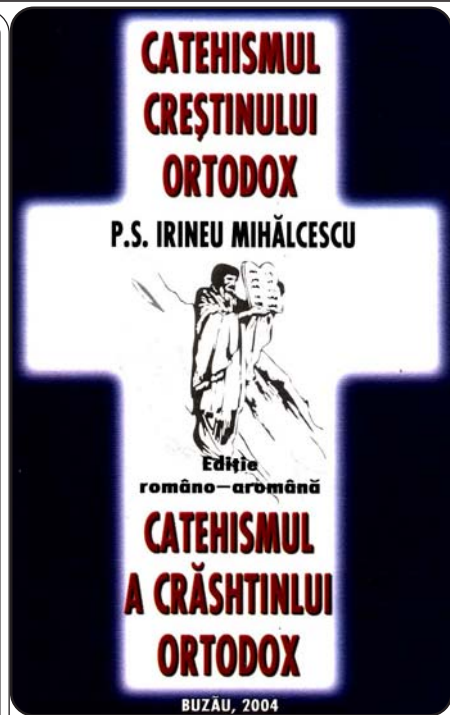
Stihurli: “Nu potù s-achicâsescu/ Desi cânticlu a ljei/ Easti pi armâneashti/ Icâ-i pi umineashti” suntu geniali!

Cu vreami armânească,

Kira Mantsu

Paradisù anfârmâcosù

Mi-alinù pi ohtu
Anghiosù mutrescu
Valea-i veardi
Puiljlji s-avdu
Vârâ tinirâ cântâ
Lucrândului tu câmpu.
Nu pot s-achicâsescu
Desi cânticlu a ljei
Easti pi armâneashti
Icâ-i pi umineashti.
Shcreta-nji di banâ
Tsi mushuteatsâ alasu!
Mî shutsu nica unâ oarâ
Di largu u vedù casa-a mea
Fumù ditù ugeacù easi
Di la vatra-nji pârintească.
Niturnaticù
Cu cânticù pitricutù
Pi xeanâ limbâ
Bânaticu
Cu cânticù ashtiptatù
Pi xeanâ limbâ.

Catehismulù easti unâ carti tu cari suntu tricuti printsipiili religioasi crishtini, sumù forma di ntribâri shi apandisi. Cartea di cari zburâmù easti lucrarea alù Irineu Mihălcescu, tsi fu Mitropolit ali Moldova shi Suceava.

Ea ânji fu pitricutâ pritù Internet di câtrâ domnjilji Tănăsescu shi Ivan di la Editura di cârtsâ vâcufeshtsâ di Buzâu ta s-u aducù pi armâneashti. Lu feciù aestu lucru cu mari mirachi shi iavea câ tora inshi shi cartea “Catehismulù a crishtinului ortodoxù armânù”, bilingvâ. Pi armâneashti shi pri limba română. Aestâ carti, aspunea editorlji, easti unâ carti unicat, easti unâ carti ahoryea tsi nu fu pânâ tora. Cu alti apuhii amù spusâ câ nu pitea crishtin ortodoxâ mea bisearica ortodoxâ fu, ti noi Armânjlji, dealungulù a istoriiljei, unâ halati di asimilari ti furnjia câ tu bisearicâ nu s-ufilisea limba armânească. Hristolu aspunea: “Cafi unù populù sâ si ncljinâ alù Dumnidzâ pri limba a lu”. Iavea câ ahurhindalul cu anlu 2003, cându la bisearica Sm. Constantin shi Elena di Bituli fu hirotonisitù ca preftu Sashu Yerândâ - elù hiindalul protlu preftu armânù cari poati s-facâ lituryisirea tu bisearicâ pri limba armânească -, bisearica ortodoxâ curmâ ta s-ma hibâ ti noi Armânjlji unâ halati di asimilari shi sâ s-alâxească tu unâ halati cari agiutâ Armânamea s-armânâ tu banâ. Aestâ carti, cari easti protlu semnu ditù partea a bisearicâljei română di pricunushteari a limbâljei armânească shi ndreptulù a ljei ta s-hibâ ufilisità tu bisearicâ -, yini shi nyârtusheadzâ ideia aspusâ ma nâinti.

Dumitru Piceava

**Entipusi (impresii) di la ciudioasa yiurtiseari
a Dzuâljei Natsionalâ a Armânjlorù
di câtrâ Sutsata Armânească di Bucureshti
(Ti Mihail Pulio ditù Australia shi nu mash...)**

Unâ turlii di Motto:

*“Tinjisitâ Mariana,
tsicara câ eshtâ organizatorù, pots s-
nâ spunji ma multi, cum fu la
yiurtisearea tsi-u featsitù, câ vedz, canâ
nu mata spuni hâbâri serioasi, shi alti
tsi s-fac, canda pi-ascumta, mari
tactizari, mutari di shah, emù dip mari
spionaji canda s-fatsi. Va s-videmù
cumù va-u scutemù n capù”.*

Mihail Pulio

Sutsata Aramaneasca dit Australii

SOSIA

Shi estanù, ashi cumù u fatsi di tsintsi anji, Sutsata Culturalâ Armânească di Bucureshti organizâ yiurtisearea a Dzuâljei Natsionalâ a Armânjlorù.

Di aestâ oară ama yiurtisearea a dzuâljei a noastâ pisimâ s-featsi nu tu chentrulù a Bucureshtiului, iu lipsea s-hibâ câlisits oaminji di la Ministerlu a Culturâljei shi Cultilorù, di la Primâria a Capitalâljei, di la Chivernisi etc. shi s-veadâ sh-elji, Românjlji, adetsli armâneshtsâ, s-avdâ zborlu shi cânticlu armânescu cumù shi atsea câ sh-noi Armânjlji avemù unâ Dzuâ Natsionalâ a noastâ, mea s-featsi tu pâduri, ca tu mistiryiu, la restaurantul Cernica, ninga mânâstirlu cu idyea numâ.

Dzua di Sâmbâtâ, 15-li di Maiù (tu 23-li nu s-putea?) s-tihisi s-hibâ unâ dzuâ niuroasâ; avea datâ ploai tahina shi tserlu nâ dimânda câ nica va s-ma da sh-altâ. Ca ti prândzu avea shidzutâ ploaia shi oamnjilji apufâsirâ sâ s-ducâ la loclu di andamusi cu mashinji a lorù icâ cu a sotslorù a lorù. Altâ turlii nu ai cumù s-agiundzâ aclo shi s-lâ aspardzâ isihia a câluyârlorù.

A câ programlu a yiurtisearijei ahurhea la sâhatea 15 oaminjlji s-avea adunatâ nica di la sâhatea 14. Eara unâ apuhii ta s-ma sta sh-elji di zborù tu pâduri ca cumù u fâteza pâpânjilji a lorù unù chiro tu locurli a Machiduniiljei.

S-avea faptâ sâhatea 16 shi programlu nu ahurhea. Nica nu avea vinitâ prezidenta. Lumea-lji purta gailelu. Naca-lji si-avea tihisitâ tsiva calea? Si-apârâ Dumnidzâ! Di Bucureshti pânâ

la mânâstirlu Cernica easti tsiva cali.

Tu aestu chiro membrilji ditù cumânduseari hirbea di niarâvdari iara Ceashù I, dizvucatù, di nibunâ vreami shi nicilihtisitù di canâ, di la gradlu di capidan la atselù di ceashù (sergent), sh-fâteza lucru a lui ceashescu shi câfta pritù pâduri ta s-aflâ, taha, bennerlu cu Dzua Natsionalâ a Armânjlorù tsi lu avea chirutâ pri aoatsi Graslù capidan aoa sh-doi anji!?! Shi ma nu lu aflâ bennerlu nitsi estanù nu avu tsi s-bagâ dinintea a oaminjlorù, ta sâ shtibâ shi elji ti cari furnjii s-adunarâ tâshi aoatsi, tu pâduri sh-pi mardzinea a laclui Cernica.

Ca unù vimtu aratsi s-avdzâ hâbarea câ prezidenta multu ashtiptatâ va s-amânâ nica niheamâ chiro ti furnjia câ easti ncârfusitâ tu unâ shedintsâ sfuldzirù cu Samara sh-cu Canacheu?!?! Pâ, pâ, pâ! Eara ca unâ shicai. Cari s-pistipsească ahtari lucru? Canâ!... Sh-cumù di apufâsirâ elji, nisfuldziratslji, s-adarâ shedintsâ la sediulù a Sutsatâljei (!?!?) tamam ti Dzua Natsionalâ a Armânjlorù shi tamam tu oara cându Sutsata lipsea sâ-sh tsânâ spectacolu? Sh-tsi ligâturâ avea elji, atselji doi “shedintsomeanji” nisfuldzirats cu prezidenta ali SCA?

Easti limbidi câ elji, nisimnatslji cu coarni ascumti di ma nsusù, ca niscântsâ safi anghilji amârtioshi, lu featsirâ aestu lucru cu bunâ shteari sh-cu ahândoasâ mindueari ta s-ducâ ma largu nitiinjislji shi amârtioslu a lorù lucru di aspârdzeari a Sutsatâljei Culturalâ Armânească, lucru tsi lu ahurhirâ cu niscântsâ meshi ma nâinti, ama tinjisita Mariana Bara, ca prezidenta a Sutsatâljei, tsi câfta aclotsi tu locù s-hibâ namisa di membrilji a Sutsatâljei shi s-tsânâ spectacolu ndreptu cu apuhia a Dzuâljei a lorù pisimâ?

Di amânarea cu doauâ sâhâts a unui spectacul - shi atselù spectacul sâ s-tihisească s-hibâ tamam atumtsea cându s-yiurtiseashti Dzua Natsionalâ a Armânjlorù -, pânâ tora nu s-ari avdzâtâ!

S-featsi sâhatea tsintsi shi oaminjlji cari avea vinitâ la spectacul, sâturats di zborù sh-di ashtiptari cumù shi aspâreats di chicutli di ploai tsi avea ahurhitâ ta s-cadâ, sh-fudzirâ câta acasâ.

Tu aestu chiro “Pilisterlu”, ta s-nu-lji si aurascâ tu ashtiptari, ahurhi ta s-diftursească cântitsli a lui. Dupâ elù idyulù lucru lu featsi shi Boatsea a Pindului.

Dupâ psânù chiro, ca ti ciudii, ditù pâduri, ca ditù locù, ahurhirâ s-yinâ bârnuri, bârnuri di oaminji... Eara nviscuts tu stranji lai icâ grivâ sh-cu capeli di tuti turlilii di hromi.

Anângâsâits di cântitsli cu unù iho nicunuscutù di elji tsi li avdza tu pâduri vinirâ ta s-veadâ ca tsi turlii di thamâ easti shi aesta. Shidzurâ pi scamnilii tsi cu niheamâ chiro ma nâinti eara acâtsati di membrilji a Sutsatâljei shi asculta ciudioshi, tu isihii, cântitsli armâneshtsâ. Atselji oaminji anviscuts tu stranji lai eara câlugâri di la mânâstirlu Cernica iara atselji anviscuts tu stranji sumoltsâ sh-cu capeli njirli-aroshi eara piscarlji di pi mardzinea di apâ.

Dupâ unù chiro unlù di câlugari s-apruche di mini shi mi ntribâ: “Hits di alù Becali ma di alù Bivolaru”? – (!?!)...Di alù Becali himù, apândâsii mini ciudisitù. - “S-nâ ljirtats, dzâsi câlugarlu, ama noi nâ aveamù lâhtârsitâ, câ ti atsea vinimù ahântsa aoatsi, ca s-nu tsiva di s-fâtsets parti ditù secta alù Bivolaru!?!?...

Ama iavea câ pânâ tu soni multu ashtiptata prezidentâ a Sutsatâljei Culturalâ Armânească, Mariana Bara, agiumsi la spectacul.

Psânjlji oaminji cari ma avea armasâ – shi atselji eara ma multu di soia a atsilorù doauâ parei – deadunù cu pareili di câlugari shi piscari mâtrea ciudusits la yinearea a ljei ca la unù mini spectacul.

Prezidenta a Sutsatâljei artâc (ân sfârshit) agiumsi la spectacul cu unâ amânari di 2 (doauâ) sâhâts shi imna arshunoasâ shi pirifanâ namisa di fândâxitslji, ca niscântsâ câcots niascucheats, Samara shi Canacheu, di canda eara Claudia Schifer namisa di Roman Abramovici shi Lech Valesa.

Câdu u vidzu Zoe cumù yinea, nâ gri: “Ia mâtrits cumù yini Mariana, arshunoasâ ca unâ featâ mari tsi s-dutsi ti prota oară la unâ andamusi di sivdai shi pirifanâ di canda easti Ceasheasca namisa di Ceashescu shi Emil Bobu. Pâ, pâ, pâ! Si-apârâ Dumnidzâ!

Shi mplinâ di amânii shi zillii, sâlighi unâ angiurâturâ pi italianâ, arcâ tsigara mpadi, u câlcâ sântosù cu ciciorlu, cljimâ taximetristulù, s-arcâ tu mashinâ avrapâ, a nauâ nâ deadi mândzâ shi dusâ fu! Alantsâ membri a Consiliului di

Cumândușeari, nafoară di unù sh-di Aurica Piha, tsi s-dusi s-bea unù café cu Aura Pasha, s-avea sculatâ mproshtsâ shi shidea cu ocljilj ncârfusits pi nâilji yinits.

Dinâoarâ, unlu di elji, Ceaushtë I, avrapâ ahurhi di lâ arnea calea cu metura di verdzi, unù altu di elji, Ocljiu di geami, lâ inshi dininti cu pâni sh-cu sari shi anda vru sâ-lji bashi mâna alù Cusicâ (alù Cusicâ nu alù Samara! Di Mariana nu putea ta s-hibâ zborlu!), di emotsii, s-anchidicâ sh-lâ câdzu dininti iara sarea s-arâspândi pisti tutù...!?! Unù altu di elji, cu boatsea vârtoasâ, anda lo ta s-lâ cântâ “Ghini vinitù...” - cânticù tsi lu avea avdzâtâ la pareia “Cânticlu a nostu” di Peshtera ditù Vârârii -, furatù di mâri emotsii, lu alâtusi shi lâ cântâ cânticlu “Ghini vinishi...” alù Gicâ Godi!?! Ca la Yeandoni!

Ma, prezidenta nu s-chiru cu hirea sh-tricu dinâoarâ la microfonù ta sâ-sh spunâ idhisea (mesajlu) a ljei di prezidentâ a Sutsatâljei Culturalâ Armâneascâ.

Aoatsi, pareia di rezervâ a Pilisterlui, cumândușitâ di Ceaushtë II, ex-capidanù, dizvucatù sh-elù, di nibunâ vreami shi nicilhtisitù di canâ ama anângâșaitù di vârâ puljiù dzâgâditorù, di la gradlu di capidan la atselù di ceaushtë giucâtorù, ahurhi ta s-gioacâ unâ paidushcâ di-lji alâsâ cu gurili hâscati tuts atselji cu stranji lai shi psârits.

Prezidenta, niminatâ di giucâtorlji di paidushcâ shi fârâ ta sâ-sh caftâ ljirtari ti amânarea a ljei fârâ preaclji tricun dreptu la microfon ta s-azburascâ di Dzua Natsionalâ a Armânjlôrù.

Shi tutâ idisea a ljei fu ncurpiljeatâ tu unâ singurâ ama fârâ preaclji frazâ. Iavea-u: “Di Dzua a Armânjlôrù (?) (lu agârshi, vahi, zborlu “Natsionalâ”), tsi u yiurtisimù noi adzâ putets s-aflats ma multi lucru tu cartea di Istoriei a Armânjlôrù a profesorlui Ion Cardula”. Punctu!

Nu putea s-lâ spunâ a oamninjlôrù ndoauâ zboarâ ligati di Iradelu ditù 23-li di Maiù 1905 pritù cari elji, Armânjlji, suntu pricunuscuts ca etniî ahoryea tu Amirâriljea Otomanâ? Nu s-putea ta s-hibâ bâgatâ dininti unâ hlamburâ armâneascâ? Nu s-putea ta s-ahurheascâ andamusea cu “Dimândarea pârinteascâ”, immulù a nostu natsional, ashî cumù ahurheashti itsi andamusi armâneascâ? Nu putu ta s-lâ spunâ tsiva di Dzua a lorù Natsionalâ, di cari elji, Armânjlji, suntu ahântu di hârioshi sh-di pirifanji,

câitse, yiurtisearea a ljei, lâ adutsi aminti di alumtili dusi di strâaushlji a lorù ti independentsa a lorù natsionalâ sh-ti pâstrarea a identitatiljei a lorù.

Aesta nu putea ta s-hibâ Mariana Bara, atsea Armânâ cari zburashti ashî di musheatù shi di mintimenù pi la Simpozioani. Vahi, eara clona a ljei!?! Ama a clonâljei lipsea ta sâ-lji hibâ clonatâ shi mintea ali Mariana. Ti atsea, dzâcù io, insha cari eara la microfonù nu putea ta s-hibâ alta dicâtù “dublura” icâ “sosia” ali Mariana (!?!?).

Shi iavea tsi dzâsi ma largu ciudioasa sosii ali Mariana: “Tora, vâ pâlcârșescu tinjisits oaspits, s-vâ pâltits cotizatsia a voastâ câtâ Sutsatâ!”.

Anda avdzâ di cotizatsii unlu di piscari duchi shi, mutândalul trastulù cu peshtsâ, antribâ desi poati s-u pâlteascâ aesta cu peshtsâ sh-nu cu pâradz? Sosia s-featsi câ nu avdi shi tricun s-aspunâ ma largu, ti nipistipseari, programlu tsi va-lù aibâ stâmâna alantâ sutsata Comunitatea !?! Tsi lucru avea unâ cu alantâ nu sâ shtii. Cu aesta Sosia ali Mariana Bara, âshi âncljisi zborlu shi, ca ciudisearea a noastâ s-hibâ shi ma mari, âlù câlisi la microfon, iara ti nipistipseari, Custica Canacheu (prezidentul dimisionar a sutsatâljei “Comunitatea”), ta s-azburascâ di “thamili” tsi li featsi elù tu campania electoralâ tsi sh-u featsi tu chirolu ditù soni namisa di Armânji !?!?

Ploaia ahurhi di câdea ma sânatôsù..., câlugârlji sh-loarâ ocljilj iara oaspitslji s-ascumsirâ pitù mashinji. Mash piscarlji shidea niminats sumù ploai shi sh-bitisea archia. Unlu di elji, atselù tsi sh-avea mutatâ trastulù cu peshtsâ ca unâ nishani, alâga ta s-lu acatsâ unlu di peshtsâlji tsi lji-avea ascâpatâ. Anda s-aprucheâ di elù, pesculù, anângâșaitù di chicutli di ploai tsi câdea niacumtinatù, ansârea ma nclo cu nâdia câ va s-agiungâ tu ascâpâtoarea apâ tsi s-afla ma largu cu vârâ 50 di meatri. Piscarlul s-aplica ta s-bagâ mâna pi elù ama pesculù iara ansârea ma nclo. Pânâ tu soni, piscarlul, nivricosù, bâgâ ciciorlu pi elù, lu acâtsâ di capù shi lu arcâ diznâu tu trastu.

La doauâ jgljioati ma nclo, pritù scamnurlu goali, shidea pi unù scamnu unâ doamnâ. Shidea singurâ tu ploai, cu caplu aplicatù shi minduitâ...

Eara Mariana Bara. Aesta eara atsea ca dealitheâ Mariana Bara. Sosia a ljei sh-avea loatâ ocljilj di multu chiro di aclo! Ea, Mariana Bara, sh-avea armasâ aclo singurâ... tu ploai sh-tu vimtu, tu

vimtu sh-tu ploai... Dupâ unù chiro, di nâsâ s-apruche unâ mljeari tu ilichii, shi, ca unù anghiljù vigljitorù, lji-arcâ deanumira unâ flanelâ shi-lji dishcljisi pisupra-lji nâ umbrelâ. Ta s-u apârâ di ploai...

Ma nclo di ea, tu pâduri, s-avdza unâ boatsi ca di Pilistrù diftursindalui ca unù iho: S-bâneadzâ Armâneamea! S-bâneadzâ Armâneamea!...

Ashi sâ s-facâ!

Cu vreami armâneascâ,

Sosia alù Tacu Piceava

Huzmitipsirea di ncurunari pri limba armâneascâ

Dzuuâ di Stâmârii, la biserca “Sâmtu Nicola” di Elbasan sâ-ncurunâ preaclja Leo Bardhi cu Eva. Preftulu armânu Joan Ghitsa, dyivâsea pi armâneashti, iara alantsâ doi preftsâ dyivâsea pi arbinisheashti. Tuti adetsli di numtâ s-featsirâ pi traditsia a armânjlôr. Tsina fu la restorantul “Criva” a armânului Vasil Janku

Andon Kristo

Congreslu di Bâiasa (Vovousa), 15-18-li di Alunarù

Thema: “Folclorù ditù Pindu shi alâxerli la folclorù tu câșâbadz (urbanidzari)”. Avu multi referati shi ti armanj: Nikolaos Xirotiris, Komotini: Aspecti ditù isturia a Armânjlôrù, Kostas Adam, Hrupishti: Gioclu “tranos” (corlu mari), Asteris Koukoudis, Sâruna: Prezentari di fotografii veclji armâneshtsâ, Antonis Koltsidas, Veryia: Provlimi di filologie, Thede Kahl, Vieni: Alâxeara folclorui la Armânj ditù Balcanj.

Andridzearea: UNESCO, - Liga a sutsatilor vlâheshtsâ ditù tutâ Gârtsia PEPSV, Numarhia di Yianina, Sutsata culturala di Bâiasa.

Pi ningâ referatili avea multi-multi jocuri: prezentari di hori armâneshtsâ: Perivoli, Baiasa, Serres, Athina etc., di Sârcâcianji, Nivropolits shi multi altili. Avea multu mushatâ atmosferâ, dzâts câ earam tu vârâ pânâyiru!

Sâ-nj bânats!

Thodorlu

Eshalonlu doi shi trei

Eshalonlu 2 (doi)

Prota parti

Ca di multu chiro nu para nyrâpsii pi Internet ti furnjia câ, ânji dzâshù io, s-lji-alâsâmù sh-altâ ta sh-aspunâ min-duerli a lorù shi s-vedù sh-io ca cumù s-ashternu lucârli pri aoatsi pi la noi.

Nu shtiu cumù s-featsi ama câ estanù - ditù cari tricù iavea, giunitati, shi tu cari chiro furâ niscânti evenimenti shi tu bana a Armânjlorù di România -, ca ditù sirinù, cundiljili a atsilorù tsi anyrâpsea pânâ tora pi Internet, dipù s-uscarâ?! Niheamâ adilji Mariana Bara ama nyrâpserli a ljei di pi Internet, dupâ cumù s-veadi, dipu ca atseali ali Zoe Papazisu sh-u undzescu shi, tu chirolu ditù soni, di cara s-turmâ ditù Amirichii, cu agiutorù nistipsitù di la d-na Cireshica, dicutotalui u lo pi americâneashti!

Tu aestu chiro ama, iavea câ pi tserlu a publicisticâljei armâneascâ alânci unù cundiljù sânatôsù, vârtosù, easti ndreptu câ easti sh-niheamâ arudzinitù ama ca baea di ghini anturyisitù.

Cându sâ siligheashti pi Internet, cu unù limbajù shcljiopù ama ca baea di lâvosù shi-mplinù di rumânismi, tsiva nu ljeartâ sh-talji ma tsiva di unù bisturiu!? S-veadi câ antrenamentulù tsi-lù featsi la revista "Adurnjirea a Armânjlorù" cu profesorlu a lui ditù protlu eshalonlu âlji easti tora di mari ufelii ti aspurtucheara cu lâvâshii a Armânjlorù tsi mutâ niheamâ caplu icâ dishcljidi gura.

Sh-cându ti mindueshtsâ câ nicuchirlu a alushtui cundiljù arudzinitù, cu unù chiro ma nâinti azbura armâneashti dilù durea mânjlji sh-cându nu mata putea dinâoarâ u tritsea pi rumâneashti, ca cumù u fatsi di multi ori sh-tora!?

Pistipseacu câ nu easti ananghi ta s-vâ ma spunù cari easti ti furnjia câ voi chiola sh-lu shtits cari easti aestu nicuchirù di cundiljiù arudzinitù sh-anfârmâcatù. Numa a lui easti Lifteri Naum di Bumbâcari (icâ di Beidaut). Elù sh-dzâtsi câ, taha, easti di Bucureshti.

Io, cu unù chiro ma nâinti, ca unâ apandisi la lâvâshiili tsi li arca atumtsea anda zbura di mini, aveamù nyrâpsitâ ndoauâ lucrù di nâs. Pistipseamù câ easti ca baea. Iavea câ nu fu ashitsi.

Nu para aveamù chefi ta s-ma

anyrâpseacu altu tsiva di nâs ama asarnoaptea, anda vidzui ca tsi turli di nyrâpseari featsi andicra di Dina Cuvata ânji dzâshù câ easti ananghi sâ-lji dau sh-mini unâ shcurtâ apandisi la aestâ fârâ di mardzini xichi di tinjii.

Nji-adushù aminti câ aestu domnu, Lifteri Naum, lu-aveamù cunuscutâ la unâ andamusi di Custantsa tu anlu 1999, anù cându furâ lansats alumtâtorlji antiarmânji ditù eshalonlu II shi III.

Elù eara unlu di atselji Armânji tsi furâ promovats tu "eshalonlu doi", ca unù vârtosù shi di thimeljù aschirlâ di alumtâ contra a minariljei di amintari di ndrepturi spetsifitsi a lorù di câtrâ Armânjlji di România.

Shidea ningâ Dina Cuvata shi nu shtea cumù sâ-lji intrâ tu vreari. S-anvârtea pi ningâ Dina ca unù câtsâlacù iara tora iavea tsi-lji dzâtsi: "dacâ tâceai, filozof râmâneai". Armânjii au sh-ei un zbor mari: "mâshcâts limba, ninti ca s-dishchidz gura" (!?!?). Ti nipistipseari!

Eshalonlu 2 (doi)

Deftira parti

Nâinti ta s-mi acatsù s-anyrâpseacu shcurta apandisi la xichea di tinjia alù Naum andicra di Dina Cuvata nji-arcai ocljilj pi unù altu articolù di a lui, articolù cari eara anyrâpsitù ti Aura Pasha. Di cara-lù bitisii di yivâseari nu-nji yinea s-pistipseacu ca cumù, aestu omù, aestu Armânù, câ Armânù easti, putu ta s-anyrâpseascâ pi Internet ali unâ featâ armânâ tu ahtari turlii. Sh-ti cari furnjii? Ti furnjia câ Aura Pasha sh-aspusi minduearea andicra di "mushutetsli" alù A. Papari? Nu njicâ ânji fu ciudisirea cându vidzui câ pânâ tora canâ di pi Internet nu-lji deadi unâ apandisi uidisitâ alù Lifteri Naum.

Sh-câbati s-avea Aura Pasha sh-tutù lipsea unù di noi, cari acâtsâ s-lu yivâseascâ atselù urâtù articolù, sâ-lji ljea apârarea. Iavea ti tsi, tora di oarâ, va scaftu ta s-dau unâ apandisi la atseali nyrâpsiti di Aura Pasha shi di Lifteri Naum, pritù unâ analizâ, ca sâ-lji dzâcù ashì, pi textu.

1 "Hii tinirâ, mushuticâ, shi-nj si pâru câ hii shi „mintimenâ”(!?!?), lji-anyrâpseashti Lifteri Naum ali Aura Pasha. Ti multu mintimenlu domnu L. Naum, ashì cumù s-achicâseashti ditù aestâ frazâ, talentata poetâ Aura Pasha

nu câ nu easti mintimenâ mea aljiumtrea?!? Va dzâcâ, dupâ shcljioapa mindueari a dumniljei a lui, Aura Pasha easti fârâ giudicatâ?!?! Ti ciudii! Cumù poati unù omù cu perlu albu sh-nâintatù ca baea tu ilichii, ca cumù easti Lifteri Naum, s-aspunâ di unâ featâ, cari poati sâ-lji hibâ shi nipoatâ, câ easti fârâ giudicatâ? Mâtrits ma largu tsi poati s-dzâcâ nâslu di tinira poetâ Aura Pasha: 2) "Tu banâ nu anâchisiashti (tamam easti anichiseashti) vârnâ cu fârmatsi i cu lâvii (vahi, vru s-dzâcâ "lâvilji") arcaci pisti atsei (tamam easti atselji) tsi adarâ lucrù buni".

Aura Pasha aspusi tu articolu a ljei mash ndoauâ di mushutetsli alù Aurel Papari. Iavea-li: "ti jali easti, ama tsi s-ascoasi tora tu migdani di Aurel Papari sâ shtii Cunstantsa di multu chiro. Easti zborlu di unù articulù publicatu tu jurnalul România liberâ sh-tu cari s-aspuni di tsi putu s-adarâ Aurel Papari cu unâ pacientsâ lândzitâ di minti, pacientâ cari elù, ca yeatru psihiatru, u yitripsea.

Tu atselù articulù s-aspuni ma largu câ A. Papari easti nu mash unù "violatorù" mea shi unù "sharlatan", va dzâcâ, unù furù, unù chirâtâ cari, dupâ unâ lungâ activitati di "public relations", sh-adrâ unâ pseftâ masti di icoanâ di profesionistu. Câtse câtâryâriljea (ticâloshia) treatsi pritù aestâ platoshi mâlâmâsitâ, spuni ma largu autoarea, aprucheatlji a lui duchescu aplânâsirea (înschelâciune), ama nu potù s-dzâcâ cunuscuta frazâ "Amirâlu easti golù", câtsê lâ-i fricâ s-nu sh-chearâ pânea.

Di aesti lucrù Aura Pasha nu dzâtsi tsiva ama adutsi aminti di ndoauâ tihiseri alù A. Papari cu niscânti studenti armâni: Elù ari ma multi ahtâri acuzatsii shi di la studentili di la universitatea tsi u cumânduseashti. Nu li tritsea examinili pânâ nu apruchea di la eali atsea tsi câfta. Suntù feati tsi chirurâ shi pâradzljji shi anji di anvitsari di ispetea a lui. Ndoauâ di featili di la "Giunamea" avurâ unâ andamusi cu elù tora shi doi anji nâpoi shi nu potù s-vâ spunù câtù lâvosu azburâ shi fârâ tinjii (mini earamù una ditù eali).

Câtù di Festivalu tsi lu ndreadzi, easti adratù di ahtari turlii câ s-aspunâ ma multu câ Armânamea lo di cheari. Ari unù scupo ahoryea di alanti tinjisiti festivaluri tsi s-adara pi la noi. Elù mash ljea pâradz di la guvernul, ama nu adarâ tsiva bunù ti Armânami. Poati câ

niscântsa va s-aspunâ câ adara shi lucrî buni ti Armânami. Minduearea a mea easti câ tutù tsi adrâ fu ti sinferlu (intereslu) a lui personal, ca s-easa elù pisupra”. Iu veadî dl Naum aoatsi lâvilji arcate pi A. Papari di câtrâ Aura Pasha? Aesti nu suntu altutsiva dicâtù ndoauâ di lâviljili adrate di A. Papari tu unù chiro di ma multu di dzatsi anji.

Ma largu dl Lifteri aspuni: 3) “Cari nu anâchiseashti aclo iu s-amintâ, nu anâchiseashti nitsi aclo iu fudzi”. Avdzâ more! Di iu shtii Naum ahtâri lucrî? Naca ari elù shi tsiva hâri di Pitia shi nu mash atseali di vigljitorù di bustani?

Pritù aesti nâs, L. Naum, va s-nâ spunâ câ maca elù, atselù cari tu ndoi anji di dupâ câdearea a comunismului, adrâ (nu sâ shtii cumù?) unâ aveari ashî di mari (dupâ spunearea a lui) tu loclu iu s-amintâ, aveari tsi, dupâ noi, nu s-adarâ tu unâ banâ di omù, iuva tu altu locù nu pots s-adari vârà fuljeauâ.

S-bagâ ntribarea: di iu shtii dl. Naum câ poeta Aura Pasha armasî SUA maxus ta s-adarâ aveari? Sh-cara vrea s-va Aura Pasha s-adarâ aveari tu Americhii tsi-lù doari elù? Câtse dl. Naum nu s-antrebâ ti cari furnjii armasî shi Aurica Piha tu Americhii?

Io nu shtiu tamam ti tsi furnjii armasî Aurica Piha tu Americhii ama pistipsescu câ nâsâ nu mata vru s-ma strâxeascâ shi altâ oarâ arshinea tsi u pâtsâ anlu tsi triclu atumtsea cându elù, Lifteri Naum, âlji deadi 200 di dolari, pritù Zoe C., ta s-lu ntheadicâ Dumitru Piceava s-ma zburascâ la dishcljidirea a unui spectaculù (“Dipunù Armânjlji tu arniu”) organizatù di Sutsata Culturalâ Armâneascâ!

Armânearea tu Americhii a alushtorù doauâ Armâni, Aura Pasha shi Aurica Piha, nu shtiu ti câtù chiro, nu fu unâ znjii mea unù mari amintaticù ti Armânami. Cu aestâ apuhii, eali dauli, ca niscânti mări aslani shi gioani armâni, deadunù cu Onitsa Misha, Gica Godi sh.a. organizârâ ti prota oarâ tu Americhii yiurtisearea a “Dzuâljei Natsionalâ a Armânjlôrù”.

Ma largu Lifteri Naum, avucatlunautorizatù alù Papari, u câtiurseashti Aura Pasha ti furnjia câ nu avu curajlu sâ zburascâ di lâviljili alù Papari atumtsea anda eara Custantsa shi u ntreabâ cu ciudii: “Cari ti pindzi ninti ti aesti lâvii dupu ahâtu chiro? Ti cari lucredz ti aspârdzeari?”. Aoatsi L. Naum s-antrebâ cu ndriptati. Ca dealitheâ câ

Aura Pasha lucreadzâ ti altsâ Armânji sh-nu ti elji (A. Papari, L. Naum shi altsâ aschirladz ditù eshalonlu I, II shi III) shi ca dealitheâ va ta s-lâ aspargâ dhyeavulesculù a lorù planù ca Armânjlji di România s-nu amintâ vârà ndreptu spetsificù a lorù.

Atseali mushutets alù Papari tsi li spusi Aura Pasha, lucrî tsi li shtii multâ lumi, avucatlù fârâ platâ li luyurseashti câ suntu ca niscânti “chetsari, cari va tsâ si toarnâ (ali Aura Pasha) cându nu pistipseshtâ sh-cându mindueshtâ câ tsâ easti multu ghini”(?!?). Aesta nu easti altutsiva dicâtù unâ fuvirseari ali Aura Pasha ditù partea alù L. Naum.

Alâsai tu soni luyuria cu studentili di la Giunamea. Niheamâ ma nsusù s-veadi tsi spusi Aura Pasha. Iavea tora tsi apândâseashti L. Naum: Ti lughuria cu studentili sh-cu a lor exameni, va s-aspun un pîrmitu...Lucram tu unâ hoarâ dit Dobrogea, sh-unâ colegâ di a nostrâ, tinirâ, nâ dzâsi câ va-s ducâ s-luceazâ tu câsâbâ. Is turnâ dupu unâ sâptâmânâ sh-nâ dzâsi câ deadi examen tu doauâ locuri, ama i si câftâ cafi oarâ ta-s bagâ cu vârnâ. Atsea featâ nu shtea multâ carti, sh-nu-s ciudusi vârnâ câ nu fu angajatâ. Nu batu sheaua, ama cându hii nicuchiru pi tsi ai tu minti, nu ti aspari di un examen (sic!).

Concluzia cari s-tradzi di aoatsi easti limbidi: Feata di cari zbura Naum nu eara altutsiva dicâtù unâ featâ glarâ sh-cari, dupâ tsi câ nu shtea multâ carti, u fâtsea sh-pi putana.

Dl Naum aspuni câ, taha, nu “bati sheaua” ama elù u bati di u arupi sheaua. Pritù aestu pîrmisù dl. Naum âlji spuni ali Aura Pasha câ easti unâ “mincinoasâ” shi pisupra easti sh-ea tutù unâ turlii di ahtari featâ ca atsea ditù pîrmislu a lui. Shi ma largu, ahtari turlii suntu shi alanti feati di la “Giunamea” (?!?).

Easti ti nipistipseari cumù poati s-giudicâ unù ahtari omù shi s-poatâ sâ zburascâ di niscânti feati armâni ahâtu di lâvosu shi fârâ tinjii!

Ti furnjia câ domnulù Lifteri Naum âlji ljea apârarea alù Aurel Papari tu ahtari noimâ âlji si uidisescu zboarâli: “Spuni-nji cu cari ti andâmuseshtâ ta s-tsâ spunù cari eshtâ”. Elù easti dealitheâ unù omù di thimeljiù ditù eshalonlu doi sh-cari sh-featsi lucrulu a lui antiarmânescu. Tora ama, nu sâ shtii ti câtù chiro, Lifteri Naum easti tricutù pi linii moartâ! Vini chirolu a atsilorù ditù Eshalonlu III (trei)!

Eshalonlu III (trei)

Eshalon, eshaloani. S.n.1. Cafi unù ditù elementili tsi adarâ unâ unitati di ascheri, ndreaptâ ta s-axeascâ unâ actsiuni di alumtâ”. Ditù fr., échelon”.

Dinâoarâ dupâ câdearea a comunismului di România, ca Armânjlji a noshtsâ s-nu poatâ sâ s-organizeadzâ, s-nu mutâ caplu shi s-nu tsiva di sâ-sh caftâ vârà ndreptu spetsificù a lorù icâ sâ-shi amintâ shi sâ s-hârseascâ di ndrepturli a lorù spetsifitsi - ashî cumù s-hârseacu tuti alanti etnii di România-, ta s-poatâ s-armânâ tu banâ ca mileti ahoryea, furâ promovats shi agiutats di chivernisi niscântsa Armânji cari câftarâ ta sâ s-axeascâ aesti lucrî antiarmâneshtsâ. Nu furâ arcats tu alumta antiarmâneascâ tuts dinâoarâ mea pi arada, tu eshaloani, va dzâcâ. Câtî doi, câtî trei. Ca unù agiocù la doauâ capitî. La unù capù eara bâgatù unlu ma arâu iara la alantu capù eara shi easti bâgatù unlu ma bunù, ma cuvârdâ etc. Aeshtsa eara (shi suntu) mash cipitli a mârlorù gljetsuri, a curi lâ si dzâtsi aisberguri. Trupurli a aisbergurorù eara shi suntu formati di ma multsâ inshi, tutù Armânji, atselji cari potù multu lishorù s-hibâ influentsats shi sâ-sh alâxeascâ mintea shi purtaticlu.

Aestu agiocù cu Armânjlji di România, a curi schitsâ caftu s-vâ u furnisescu aoatsi, pânâ tora, tu chirolu di dupâ câdearea a comunismului, anichisi.

Ti aestâ furnjii Armânjlji di România, tu chirolu di 15 di anji di la câdearea a comunismului shi 80 di anji di anda agiursirâ pi aesti locuri româneshtsâ, yinindalui ditù itii cunuscuti, ditù locurli a lorù sâmti ditù Machidunii, nu puturâ sâ-shi amintâ nitsi unù ndreptu spetsificù a lorù. Nu puturâ sâ-shi veadâ limba a lor sâmtâ câ easti bâgatâ tu sculii, nu sh-avdu limba a lorù pârinteascâ tu bâsearicâ, nu au vârà emisii pri limba armâneascâ la Radio icâ la Televizii.

Altâ turlii, atselji 26.000 di Armânji di România (atselji tsi s-aspusirâ la catayrafii câ suntu Armânji) au tuti ndrepturli tsi li au Românjlji. Cu unâ njicâ mari dyeafurauâ: Românjlji sh-ducù ma nâinti banâ mushatâ tu locurli a lorù di daima ama Armânjlji, niavândalui nitsi unù ndreptu spetsificù a lorù sh-nitsi unâ institutsii cari s-lji apârâ shi s-lji agiutâ s-armânâ tu bana ca mileti ahoryea, s-tuchescu namisa di elji ca mileti vidzândalui cu ocljilj.

Ca aestu agiocù cu Armânjlji di România, câ agioclu nu s-bitisi, s-anichiseascâ ma largu fu ananghi ca, ahurhindalui cu anlu 2004, s-hibâ arcetù tu alumtâ eshalonlu III, a curi cipiti di aisberg suntu Steryiu Samara shi Custicâ Canacheu.

Protlu di elji, Steryiu Samara, easti ma ghini cunuscutù. Easti nvitsatù, di zânati juristu shi tora ari unâ aveari di vâra 35 di miliunji di dolari. Featsi parti shi ditù alanti eshaloani ama eara ma multu ascumtu “sumù apâ”. Tora fu promovatù pisupra, ca cipitù.

Alantu di elji, Custica Canacheu, di zânati electricianù (yivâsitorù di contoari) – unâ turlii di Lech Walesa a Armânjlòrù, fu promovat tu anlu 1999. Dyeafuraua namisa di elù shi Polonez easti atsea câ Polonezlu s-alumta ca miletea a lui s-amintâ ndrepturi iara Custica a nostù s-alumtâ ca miletea armâneascâ s-nu tsiva di s-amintâ vâra ndreptu (!?!?).

Shi Steryiu Samara shi Custica Canacheu suntu revolutsionari.

Cu tuti câ sutsâljea namisa di elji doilji undzeashti ca cumù io, Tacu Piceava, s-escu sotsù cu Aurel Papari (!?!?), elji doilji, ca dealitheia, featsirâ unâ sutsatâ. Ti taxirati ama, sutsata aesta a lorù, va s-videts tinjisits Armânji, easti adratâ ta s-aspargâ lucrulu a Armânjlòrù di România sh-nu mash. Cu tuti aesti cuciuhi tsi tutù-lji esù n cali Armânnamea nu câ nu sâ ancheadicâ mea imnâ nâinti cu caplu ndzeanâ shi daima va s-anichiseascâ.

Ashi s-u agiutâ Dumnidzâ!

Cu iyea tinjii shi vreari armâneascâ,

Tacu Piceava

Budapesta – Toarâ armâneshtsâ: Gojdu,

Aestu anù mi-adusi lucrulu diznou Budapesta, la 11-li Pânâyirù di carti.

Cu-aestâ furnjii avuiù iara niheamâ chiro s-calcu toarâ armâneshtsâ ... Câ, ashi easti isturia a noastâ: mash toarâ alâsati tu Balcanji shi Europa cari, di multu s-agârshirâ i câlcarâ tu eali cicioari xeani shi-adzâ loarâ altu prosupu di-atselu armânescu ...

Anyrapsiù anù di jalea shi-nvirinarea tsi u bânaiù anda vidzuiù, ti prota oarâ, casili-alù Gojdu – “Gojdu Udvar” (“Pasagilu-alù Gojdu”- cumù suntu tricuti tu cârtsâlji di turismu). Aestu anù anvirinarea-nji vini di-altâ furnjii. Avuiù tihea s-avdu la Pânâyirulu di Budapesta câ Sâmbâtâ, 24-li di Apriirù, s-dizvâleashti ploacea ti tinjisearea a marilui Mecena Emanoil Gojdu.

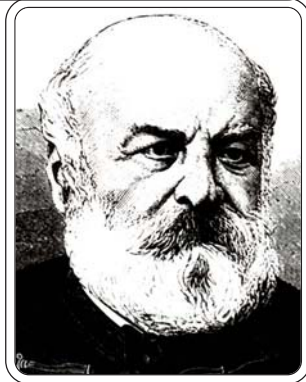
Mi-arupshu di la lucru ti vâra sihati shi-nchisiù câta casili-alù Gojdu. Calea eara-implinâ di politsii câ eara ashtiptats 2 politicianji: Mircea Gleana (Ministrulu ti Lucri Xeani ali Români) shi Ministrulu ti Culturâ ali Ungaria. Dedu s-mi-aprochiù shi nu-nj si deadi cali. Nj-spushù tishchirelu sh-mi-alâsarâ cama aproapea di ploacea tsi lipsea dizvâlità, ta s-potù s-avdu tsi va s-dzâcâ politicianjlji. Mi njiraiù câ eara vints mash-ndoi oaminji. Ma multsâ eara jurnalistsâlji unguri shi-ndoi di Bucureshti... Pisti cali, eara unâ parei di turishtsâ cari nu-aducea tsi s-fatsi.

Dau-ndoauâ di zboarâli a Ministrulu romanu Geoanâ: “Gojdu fu unu Român ortodoxu. Unù spiritulu renescentistu. Aestâ dzuâ easti ahurhita a amintariljei a clirunumiljei (fundatsia) alu Gojdu...Njilji di Români shi Unguri va s-hârseascâ di bursili di studiu alù Gojdu...”

Ministrulù di culturâ ungaru dzâsi câ Gojdu fu unù mari omù a natsiuniljei ungarâ shi românâ. S-adrâ tora unù Institutù strategicù românù-ungarù cu numa alù Gojdu. Ari nâdia câ multsâ studentsâ românji shi unguri va s-hârseascâ di fundatsia Gojdu.

(Noi adâvgâmù: poati, dupâ ahântsâ anji, va s-hârseascâ di bursili Gojdu shi multsâ tiniri armânj cari banea-dzâ adzâ România ...).Pi ploacea cari fu dizvâlità atsea dzuâ easti-nyrâpsitù, tu englezâ, românâ shi ungarâ: “Curtsile Gojdu pâstrează amintirea marelui Mecena al

Românilor din Ungaria si de pretutindeni. Guvernul român si maghiar infiintează o fundatie comună in spiritul lui Em. Gojdu

(1802-1870) si al prieteniei dintre cele două popoare”. (Uboarili alu Gojdu thimisescu marli Mecena a Românilorù ditù Ungaria shi di pisti tutù. Guvernul românù shi ungarù bagâ thimeljiù ti unâ fundatsii deadunù, tu spiritulu alù Em. Gojdu (1802-1870) shi-a uspitsâlâljei anamisa di dauli milets.”

Unù preftu câtu aprâftâsi s-dzâcâ-ndoauâ zboarâ ti thimisearea-alù Gojdu shi doiljii politicianji s-dusirâ câta machinili cari lj-ashtiata.

Mi njiraiù câ nu-avurâ mirachi s-intrâ tu uboarili-alù Gojdu! Poati câ nu vrurâ s-anvirinâ shi s-veadâ tu tsi urutâ catandisi agiumsî aestu locù cari, vâra chiro, eara dealiheia pirifanji!

Ama mini armashù ca aguditâ di sfulgu! Ducheamù unâ turlii di inati, di xichi di puteari shi turlii-turlii di minduieri nu-nji dâdea arihati ... Nitsi unù semnu câ Gojdu s-trâdzea ditù fumealji armâneascâ! Va s-dzâcâ niscântsâ: Gojdu nu-adrâ tsiva ti-Armânji! Shi-aestâ easti dealiheia! Emanoil Gojdu s-amintâ la 1802, Oradea (tu Transilvania – România) shi fu dupâ tatâ armânu sh-dupâ dadâ românu (dadâ-sa eara di fumealjia Poenaru, ditu Transilvania). Gojdu sh-deadi tutâ avearea shi duchearea (ca shi alanti fumelji mări armâneshtsâ: Sina, Mocioni, Shaguna) ti amintarea di-ndrepturi a Românilorù ditù Transilvania, aflats tu-atselù chiro sumù Amirâriljea Austro-ungarâ... Ama, ca semnu di tinjiseari trâ tutù tsi featsi cu pâradzljii-a lui ti România, lipsea s-hibâ adusù aminti câ Gojdu s-tradzi ditù fumealji armâneascâ di Moscopole ... Di la udâlù-a hotelui videamù apuntea cu singiri pi cari easti anyrâpsitù cu yrami mări “Baron SINA”. Altu torù armânescu ... Ama cari shtii câ easti armânescu? Soatsa-a mea ditu România cu cari mi-adunaiù Budapesta, dupâ 18 di anji, nu shtea aesti lucrù. Cându-lj dzâshu câ Gojdu, Sina, Mocioni, Nacu, Shaguna eara Armânji, armasi ca

ciuduită ... Ahâtu putu sâ-nji dzâcâ: "Voi, Macedonenii (ashi nâ dzâcu tu România!), hits ma sântoshi di Uvreljii!" Chirâturi, ânji dzâshù cu mintea! Ama nu vruîu sâ-lj-cârtescu "mitlu armânescu" tsi ea lu-avea tu minti shi tâcuiù!

Avuiù tihî aestâ oarâ s-hibâ dishcljisâ Catedrala Ortodoxă, adratâ di comunitatea gârtească shi armânească shi putuiù s-mi ciudusescu di mushuteatsa a ljei... Nuntru s-avdza lituryia pi limba arusâ! Mi hârsiîu câ aflaiù unâ frândzâ pi engleză cari lâ spunea a turishtsâlorù isturia a băsearicâljei. Unâ shcortâ istorie, anyrâpsitâ cu tinjii trâ averlu istoric: "During the eighteenth century many merchants of Greek and Macedonian Wallah origin settled in Pest. First they practised their faith at the Serbian Parish Church in Pest. They increased in number so rapidly that from 1784 onwards the Divine Liturgy was celebrated in Greek in the Serbian church every second Sunday. The

faithful, were not content with this and in 1785 decided to build a separate church for themselves. After a long and hard struggle with the government, in 1790, the Greeks and Macedonian Wallahs in Pest – 600 in number by then – succeeded in obtaining a permit to build a separate church."

Arhitectulù a băsearicâljei fu Jozsef Jung, icunustasea fu adratâ di Nikolaos Ioannou (Jankovics) Talidoros shi Anton Kuchelmeister zuyrâpsi iconjili.

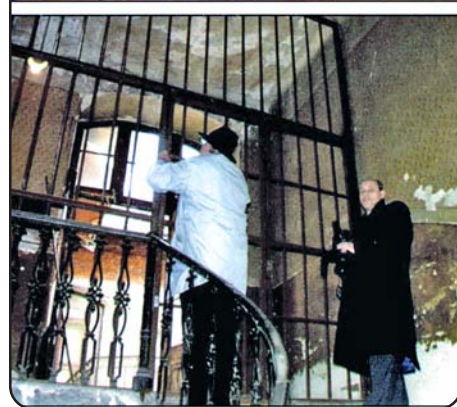
La Doilu Polimù mondialù fu multu aguditâ shi la 1953, 1972, 1991-1996 fu andreaptâ shi putemù sâ-lj videmù adzâ tutâ mushuteatsa. Njica comunitati a Gretslorù shi-a Armânjiloru fu tuchitâ tu unâ sutâ di anji ashi câ di la 1931 Catedrala poartâ numa di "Hungarian Orthodox Parish Church".

Adâvgâmù-ndoauâ lucrî di mari simasii tr-aestâ băsearicâ: protlu cari deadi pârâdz fu armânlu Dim. Arghir, di Moscopole, cari tâxi sh-loclu pi cari smutâ băsearica.

Dupâ firmanlu amirârescu di la 1793, comunitatea bäsirichească amintâ numa: "Graeco-valahica communitas Pashiensis" Ama, ahurhirâ ancâciturli anamisa di-mbistimenjiljii grets shi armânji ti alidzearea a preftului shi-a limbâljei ti lituryiseari. Furâ hirotonisits 2 preftsâ (unù Grecu shi unù Armânù) ma lituryia s-fâtseash mash pi limba greacă. Aestu lucru-lj cârti Armânjlji shi-ahurhirâ salumtâ (15 di anji!) ta samintâ-ndreptulù ca preftulù armânù s-lituryisescă pi-armâneashti. Niacâchiserli dusirâ la-mpârtsari: la 1812 Gretslljii shi-adrarâ altâ capelâ shi câftarâ di la Armânji s-lâ si toarnâ pâradzljii tsi lji-avea datâ. Ama oficialù dispârtsârea nu fu apruceatâ di Amirâlji ashi câ la 1832 sfânârsi altâ furnjie din-câciturâ. Comunitatea sa-cljima "Graeco-Valahica Comunitas" ama Gretslljii câfta tra s-u alâxescă numa tu "Graeco et Valahica Comunitas". La 1834 unù firmanù amirârescu nu-

apruce câftarli-a Gretsloru. Chiro di 40 di anj fu unâ isihii anchidicatâ. Numirlu a Armânjilorù scâdea cu dzua shi crishtea numirlu a Românilorù cari yinea Budapesta shi câfta s-intrâ tu parohia greacă-armânâ. Aestu lucru-lj cârti Gretsllji cari câftarâ diznou dispârtsarea shi la 1873 u-amintarâ. Ma multu di-ahâtù, amintarâ avinarea a preftului cari tora eara Românù (nu Armânù) shi-ashi nu mata furâ apruchiats mbistimenjiljii români.

Minduescu câ tuti aesti-ncâcituru cu Gretslljii âlji pimsirâ Armânjlji avuts di Budapesta s-lucreadzâ trâ sinferlu natsionalù a Românjilorù. Sh-nu-armasi canù toru trâ tritsearea a noastâ pi-aoa

shi trâ cultura tsi u-alâsâmù!

Pi stizma di nandreapta a băsearicâljei s-aflâ unâ ploaci anyrâpsitâ tu latinâ trâ Cristofor Nacu – unù altu Armânù avutù di Budapesta. Mi hârsiîu câ pi ploaci easti anyrâpsitù: "Christoforus Nako Dogrin - MACEDO" (ashi eara Armânjlji cunuscuts atumtsea). Cumù dzâshù: toarâ, mash toarâ agârshiti easti isturia a noastâ tu Balcanù shi tu Europa.

Va s-putemù noi, bânurli di adzâ, s-li turnâmù acasâ aesti toarâ?

Kira Mantsu

Imaginji ntunicati shi jiloasi ditù curtsâli alù Gojdu, alâsati pusti shi tu chirdâciuni. Au unâ arâlâchi di 6000 mp. tu chentrulù a Budapestâljei. Casili alù Gojdu suntu tu unù numir di 7 cu 2 shi 3 patomati, cu 5 curtsâ, namisa di geadeili Kiraly shi Dob. Cu 39 di apartamenti, 49 arâlâchi ti duchenji shi 2 casi ti vigljitorlji a lorù.

"Familia română", nr.1(12),2004

Poati s-parâ multu niuidisîtù unù articolù ti horli grecanitsi ditù Italiu tu unâ efimiridhâ armâneascâ. Ama nu easti dipù ashi. Ninti s-videmù câtse s-uidiseashti articulu, s-dzâtsemù ndoaûa zboarâ ti aestâ populatsii tsi bâneadzâ

tu sudlu (Notlu) ali Italiu, tu niscânti hori ditù Apulia sh-Calabria. S-dzâtsi câ nica ditù chirolu precrishtinù tu atseali locuri avea vinitâ oaminji ditù Gârtsia Anticâ shi deapoa, ma amânatù, tu ma multi dâldzâ tu chirolu a etilorù XII-XV. Poati câ tutù tu chirolu bizantin vinirâ shi Armânji tu sudlu ali Italiu, di itia a alumtilor cu Turtsâlji. Easti mash unâ ipotezâ. Aveamù avdzâtâ câ ari unâ i ma multi hori aproapea di Bari iu zburâscu armâneashti. Amârtii câ chirolu nu nâ alâsâ s-li câftâmù aesti hori. Ama ânji pari greu ti pistipseari câ limba armâneascâ putu s-bâneadzâ aclo anamisa di italianâ. Suntù multu aproapea shi tu shcurtu chiro s-mintescu multu lishor (vedz tsi s-fatsi tu Românii!).

Ama ti tsi voiù tora sâ zburâscu ti “Gretslji” tsi-lj aflâm aclo? Tamam di itia câ mi ciudusi câtù multu sh-u adutsi catastisea a lorù cu atsea a Armânjlorù. Tu Apulia (it. Puglia) aflâmù iuva tu mesi unâ sumreghiuni tsi-lj dzâtsi “Grecia Salentina”. Oaminjlj di aclo zburâscu “grecanico”. Dealieha câ suntù vinitis ditù Gârtsii ama, nu para dzâcù câ suntù Grets. Vinirâ di vârâ 700 di anj poati sh-cama sh-tutù di vârâ 700 di anji suntù catolits iara “grecanica” tsi u zburâscu elj sh-u adutsi niheam cu greaca di adzâ. Di putsânù chiro bâgarâ tu sculii (cu izini di la cratù) unâ sihati tu stâmânâ pi limba a lorù. Suntù cârtits ma sâ-lj badz aradha cu Gretslji di adzâ shi limba a lorù s-dzâts câ easti unâ cu

Horli grecanitsi ditù Italiu

greaca modernâ. Mi duchii multu di partea a lor. Mash câ, ashi cumù s-fatsi totâna, pitricu Gârtsia unù preftu ortodoxu tu Italiu. Tu Apulia nu para ari suctsesù. Nu-lù mutreashti vâr. Ama tu Calabria... aua ari locù bunù – populù ftohù, mafia multu sânatôasâ, cu tuti câ reghiunea easti mushatâ nu easti multu câftatâ di turishtsâ. Tu Calabria dzâcù câ zburâscu “greco”. Easti multu limpid câ s-alegù multu aesti doauâ graiuri. Aua adrarâ shi unâ bâsearicâ ortodoxâ. Easti mash unù udici tu unù blocù. La bâsearicâ yinù emigrantsâ Rushi, Lituanenji, Românji shi di simpatie 2-3 “greki” cu tuti câ suntù catolits. Cându neasimù noi aflâmù doi preftsâ. Unù Grec sh-unù Italianu (tsi fu pastor catolic ama vru sâ sâ-nsoarâ shi s-featsi ortodoxu). Slujba u facù pi gârtseashti, italeanâ sh-rusâ. Pità horli “greco” di Calabria, numa a geadeilor eara pi doauli limbi – italeana shi, taha, greaca di aclo ânryâpsitâ cu yrami gârtseshtsâ. Vâr nu ducea tsi ânryâpseashti shi s-vidia limpid câ atselù tsi li featsi shtea greaca modernâ sh-nu graiul local. Nai ma multsâlji tu Calabria zburâ greaca modernâ, ânvitsatâ la vârâ cursu, la universitate i cari shtii iu. Niscântsâ di aclo nâ piritusea ti nostalgia dupu Athena shi Gârtsia Anticâ. Unâ di geadeili ditù unâ hoarâ avea numa “Meyalos Alexandros”. Un di ma mârli di la sutsata a “grecocalabrezlor” nâ dzâtsea câ nu ari noimâ sâ-nveatsâ njtslji tora dialectul local câ nu vedù nitsi unâ hâiri, ma ghini sâ-nveatsâ greaca modernâ, cari easti unâ limbâ ma mushatâ sh-ma prucupsitâ di njiclu a lorù dialectu. Nu vâ pari cunuscutâ idheia? Ânji yinea s-lu ântrebù desi lu cunoashti Cândroveanu i Lazarou i...

Minduescu câ tuti aesti yinù ditù unù complexu multu mari. Tu Calabria nâ dzâtsea idyiu prezidentu di sutsatâ “tuts nâ dzâcù câ noi calabrezii himù mash furi shi mafiots ama nu easti ashi. Noi Gretslji di Calabria avemù culturâ, yinimù ditù Gârtsia Anticâ shi.....” Ashi avdzâ shi la Armânji “cumù s-himù mash Armânji sh-ahâtù? Dimi s-nu avemù patridhâ, s-himù dipù ca Ghiftsâlji?” Zboarâli aesti li avdzâ di la unù oaspi multu bunù di Bucureshti shi

mi nvirinara multu. Atselj tsi nu cunoscu isturia shi suflitlu a Armânjlorù cu tuti câ suntù Armânji, s-arshuneadzâ cu aestâ shi s-arucâ sumù “vigljearea” a Românjlorù i a Gretslorù i a alântorù milets tsi li au aproapea. Lâ easti shi fricâ shi arshini sâ-shi ljea di-anumira borgea a strâpâpânjlorù. S-ascundu dupu alti milets ashi cum strutslu sh-ascundi caplu tu arinâ. Mari amârtii câ ahtâri oaminji cu niputearea a lorù âlj lândzâdzâscu sh-alantsâ di ninga elj.

Ti mini tora easti nica ma limpid câ limba armâneascâ easti luyursitâ dialectu mash di itii polititsi. Ma s-nu s-adra România, adzâ poati câ “daco-româna” va s-eara shi ea un dialectu italean shi faptulù câ Romanjlji aputursirâ Dacia, va s-eara unù semnu câ populu român yini ditù Italiu shi alti ahtâri di turlia a atsilorù tsi urdinâ adzâ cu prosupù di “teorii shtiintsifice” ama mash tu unâ njicâ reghiuni.

Ghirmânadzlji, ta s-nu chearâ dialectul “Platdeutsch” lu declarârâ limbâ shi câftârâ la organismi internatsionali s-hibâ avigljatù. Românjlji plângu (taha) “moartea a dialectelor aromân shi istroromân” shi li “agiutâ” cu cârtsâ shi sculii pi limba românâ. Aesta ca nica unâ tsearâ apreasâ ti atselù tsi nica nu muri dealieha!

Marilena Bara-Kahl

Mesajiu ali mama Tereza ti Bana.

Bana easti ocazii, bâneadz-u ea
 Bana easti mushuteatsâ, arisea-u ea
 Bana easti unù yisù, agiundzi-u ea
 Bana easti sfidâ, stâvarseati cu ea
 Bana easti obligatsii (borgi), fâ-u ea
 Bana easti joc, gioac-u ea
 Bana easti scumpâ, apâr-u ea
 Bana easti aveari, veaglji-u ea
 Bana easti vreari, hristusea-u ea
 Bana easti mistiryiu, cunoashti-u ea
 Bana easti promisiune (tâxeari), tsâni-u ea
 Bana easti strâdzeari, astârsar-u ea
 Bana easti cântic, cânt-u ea
 Bana easti alumtâ, aproachi-u ea
 Bana easti traghedii, stâvârsea-u ea
 Bana easti aventurâ, trets-u cu curai ea
 Bana easti tihi, fâ-u ea
 Bana easti mult afilisitâ, nu u-aspardzi ea
 Bana easti banâ, alumtâ-ti cu ea.

Transpuneari: **Andon Kristo**

Macedon- armân-latin (Armânjlji) ditù Australii

*Dāmù ma nghiosù hâbarea pitricutâ di Nicu alù
Cheaicì di Sydney tu cari aflâmù câ elji, Armânjlji di
Australia, suntu anreghistrats di cãtrã autoritãtsli
australiani sumù numa di Macedon-armân-latin.*

Isturia cu factili ti machidunizmul, io li amù adunată tuti cãrtsãli ditù lumi cu autori shi istorits. Amù adunată poati unù hararù di cãrtsã ti isturia machiduneanã ta s-potù s-dau giueapi la guvernili australiani. Cu atsea s-putemù s-tsânemù cheptu la Vurgarlji slavonji vinitis ditù Fyrom cari bâneadzã aua tu Australia. Vorù s-proclameadzã ti Machidonji cu limba machidonã, nu u spunù ti slavona câ vahii lâ easti andirsi. Aoa shi vârnù 10 anj cându s-aspardzea Yugoslavia=sudslavia, noi, Armânji machidunits deadimù câftari la autoritãts tra s-himù nreghistrats ca Macedon-armân=latin. Vurgarlji ditù Fyrom vrurã s-nã ancheadicã shi eara convintsã (cândãsits) câ vrea s-anichiseascã. Ta s-nu nã da ndriptati autoritãtsli cu aestã numã. Vurgarlji nã dzãtsea: voi hits Vlasi nu hits Machidonji. Noi himù Machidonji. Di aesta ngãrnji cu Vurgarlji di Fyrom fumù anãnghisits s-cãftãmù cãrtsã cu isturia machiduneanã s-li aflãmù factili ti ethnili machiduneani veclji. Cu sãnãtoasi facti li prezentãmù la autoritãts cari nã li avea câftatã. Nã deadirã izini ti numa di **Machidonji latinji**. Vãrgarlji armasirã cu gura cãscatã, ciudusits.

Tora ari 3 anj di anda lomù sh-programa la radio pi limba macedon-armân=latin cari pitritsemù hãbãri di pisti tutù. Ashi sh-ditù gruplu aestu shi gruplu armanamea. Atseali tsi minduimù noi câ suntu cu bunù efectu ti propaganda machidona latina = armâneascã.

Mariana, cu vrearea a ljei, vru s-li talji aesti niscãnti multu buni hãbãri di la niscãntsã a noshtsã patriots.

Sh-ti atsea dzãshù, nica ditù ahurhitã, bravos ali Caragicu câ featsi unù multu bunù suportu la slavizmulù ditù Fyrom.

Ataclu easti nai ma buna apurari shi azvindzeari, ashì cumù u dzãtsea Alexandru, cum aflai tu unã carti cându s-avea loatã dupu Pershi shi azvimsi. Nai ma greaua sartsinã ti Armãnamea cu Sutsata Armãneascã cu scamnulù di Sydney easti pi pãltãrli a meali. Ma nu duchescu greauã varii cându easti zborlu ti ethnia a noasta. Atselji cari avets vreari s-pitritsets hãbãri buni cu efectu ti ethnia a nostã, pitritsets la adrssea di ma-nsus tra s-li transmitãmù la Radio programa pi limba a noastã.

S-bãnats shi s-prucupsits!

Nick Cheaicì

Ti tuts durutslji Armãnji di tru
xeani,
ndoauã minduieri di a meali.

Aura Pasha Blãstemlu di xinitii

Nj-plãngu shi ocljilj sh-inima
Cã nji-u dorù di casa-a mea,
Nu shtiu, laia, tsi s-adarù,
Pãnã cându va s-aravd' ...
Duchescu câ loclu-a meu
Nu-i aoa, sh-nji-u multu greu;
Voiù s-mi tornu la-a mea soi
Tu Balcanji sh-tu Perivoli,
Sã-nji vedù frats, sã-nji vedù surãri,
Alãxits di sãrbãtori,
Treilji dipli corlu s-gioacã
Nveastili-n capù s-acatsã...
Voiù s-vedù sh-muntsãlji cu virdeatsã,
Njitsljii cu aroshea fatsã,
S-vedu sh-njelji pitù avlii
Shi s-mãcù pitã pi sinii...
Iu hits voi, Amãji duruts,
Cã-a melji oclii suntu plãmts...
Blãstemlu di xinitii
Àlù tragù shi-io, shi-a mea fumealjii.
Tora shi di vreari...
Vrearea yini, bãtu iara
la poarta a suflitlui a meu
uscatù shi-aratsi...
mi-astreshù, mi-afirriù
di pira a ljei,
ama ea tutu deadi di mini
sh-mi apreasi tutã...
tuti minduierli a meali,
tuti ducherli a meali
s-apreasirã...
sh-foclu aestu
nu potù s-lu astingu
ni cu tutã apa ditù amarea lai...

Mnata di zboarã

*nji-arcã-a lui zboarã ca nã mnatã di lunjinã
pisti-a meu trupù subtsãri sh-caldu
shi-nji mi-anvãli cu-a lui nutritã ca cãnjinã
di-nj mi apreasi ca nã cheatrã di smaraldu...
sh-cu cãtu elù nj-aspunea ma multi zboarã caldi
cu-ahãtu io mi-aprindeamù ca tsiva steali
shi zboarãli msheatì, ca lilici albi,
li acãtsamù cu budzãli a meali,
shi li-adunamù , shi li frimtamù, ca maia pãnea,
sh-bãgamù tu eali-arada tutã vrearea,
sh-nãpoi io lu-antricamù cu eali, sh-tutna
elù li ducheã câ suntu ma dulsti dicãtu njearea...*

Sâmțsalji Constantin shi Elena

Adzâ lumea crishtinâ ortodoxâ cari ari calendarlu dupâ stilu vechlju, sârbătoreashti Ayiu Constantin shi Elena. Cumû multsâ di voi shtits câ bâsearica armâneascâ di Bituli âlji ari ca patronji Sâmțsalji Amiradz

Constantin shi Elena, adzâ, la bâsearica a-noastâ eara mari sârbătoreari. Aseara shi adzâ pi la bâsearicâ tricură multsâ ambistimenji, cumû Armânji ashi shi di alanti milets crishtini tsi bâneadzâ Bituli. Slujbili di Vecernia di aseara shi la Utrenia shi la Sâmta Liturghii cari s-tsânurâ adzâ, li tsânu Despotlu di Bitoli, domnul Petar cu noi treilji preftsâ di la bâsearicâ. Bâsearica eara mplinâ di mbistimenji la aesti slujbi, a multsâ di elji yinea, aprindea mash tsearâ sâ-ncljina la icoanili a Amiradzlor Constantin shi Elena shi fudzea câ nu avea loc tu Bâsearica. Pit bisearicâ shi nafoarâ tu uborlu a Bâsearicâljei, s-asculta cum mbistimenjlji anamisa di elji âshi ura ti sârbătorearea cu zboarâli "Ti multsâ anji", lucru tsi mi featsi s-luyursescu câ nai ma multsâlji di mbistimenjlji tsi yinea tu Bâsearica eara Armânji.

Adzâ s-umpli shi unû anû di cându Despotlu di Bitoli, d-l Petar, mi hirotonisi mini ca diacon, cu tsi dupâ ma multu di 60 di anji, Armânjlji putea s-ascultâ dyiavâsea sâmtâ tu Bâsearica pi limba a-lor armâneascâ.

Ti aestu anû comitetlu di la Bâsearicâ, deadunû cu mini, adrâmû multi lucrî: li sârbătoreashti tuti sârbătoreari dupâ adetsli armâneshtsâ ashi cumû li shtimû shi cumû suntu scriati tu cârtsâlji di slujbâ. Dealieha easti câ tora ari nâscânti problimi tu Bâsearica armâneascâ, ama s-pistipsimû câ aesti problimi va s-hibâ nâstricuti shi Armânjlji di Bituli va s-poatâ shi ma-nclu s-ascultâ dyiavâsili sâmti tu Bâsearicâ pi limba armâneascâ.

Vahi easti momentul s-dzâtsemû câ shi Armânjlji ditû alantsâ cãsâbadz lipseashti ma activ s-caftâ câ shi tu cãsâbadzljji a lorû s-aibâ dyiavâsi sâmti tu bâseritsli a-lorû cu preftsâ cari va s-cântâ pi armâneashti. Tu soni la tuts cari poartâ numa di Constantin, Costantina, Costanda, Costa, Cocio, Elena, Elenitsa, lâ dzâtsemû "ti multsâ anji" numâ, shi Dumnidzâ s-lâ da sânatati, tihi, irini shi tutû tsi vorû tu banâ.

Pr. Sasho Yeranda

Tu dzâlili di 23, 24 shi 25-li di Alunarû, anlu

Etnofestival "Molovishtea 2004" Editsia a III - a

2004, tu hoara Molovishtea di ningâ Bitola s-tsânu al III-lea etnofestival "Molovishtea 2004". Organizatorû ali alishte manifestatsii shi aestu anû eara Asotsiatsia ti sustsânuta developare a hoarâljei Malovishtea shi alanti hori ditû reghionlu di sumû Pelister, "EKE" Bitola. Patron a

festivalului eara primarlul di Bitola, d-l Zlatko Vrhkovski cari ari arâzgâ armâneascâ shi cari lu dishcljisi festivalu. Estu anû festivalu s-tsânu tu trei dzâli. Prota dzuâ, Vinjirea, di la sâhatea 20 tu uborlu a

Bâsearicâljei "Stâ Vinjirea", avu locû c â n t i c l u armânescu cari multu musheatû lu prezentarâ tinirlji cântâtori ditû Machedonii shi ditû Români ca: Pero Tsatsa, Pepi shi Renata, Maria, Maria Gâlângi, Elena Kapetanovska, Elena Dimitrievska, Kocio Dimitrievski, corlu Nicolae Batsaria di Crushova, corlu di la sutsata folcloricâ "Stiv Naumov" cari interpretarâ shi dauli

imnuri (machedoneascu shi armânescu). Ditû Români cântarâ cânâscutuli cântâtoari Zoe Gica, Sirma Granzulea, Zaharitsa, tinira Yeanula Gheorghe shi nica ndauâ tiniri cântâtoari di Bucureshti shi Cunstantsa. Alantâ dzuâ, Sâmbâtâ, eara rezervatâ ti poezia armâneascâ, la cari eara nsimnatâ shi 160 di anji di la fâtsearea a poetlui shi trubadurlui armânû, Constantin Belemace, cari easti faptu tu hoara Molovishtea. Ndoi tiniri di Bitola shi di Molovishtea dyivâsirâ andauâ di poeziili scrisi di Belemace. Cu poezii s-prezentarâ shi scriitorii Vanghel Duna, Brane Stefanovski a oaspitlu di Constantsa, cânuscutlu scriitor d-l Cola Fudulea s-prezentâ cu ndauâ poezii shi pârvulii scrisi di elû.

Dumânicâ tahinima di la sâhatea

11 tu mesi di h o a r a Molovishtea avu loc revia di

ansambluri di folclor. Loarâ parti grupili folcloritzi "Frats Manachia" di Bitola, "Pitu Guli" di Scopia, Grupa folclorica di hoara Logovardi di ninga Bitola, cum shi grupa folcloricâ di Constantsa - România. La festival eara câlisits shi grupi folcloritzi ditû Gârtsii, Vârgârii shi Albanii,

ama nu shtimû di cari ispeti nu vinirâ la aestu Festival.

Tut cu tut, Armânjlji di Bituli shi Molovishtea, iara shi aestu anû puturâ s-hârseascâ cu cânticlu, poezia shi folclorlu armânescu. Avea ma ptsânâ lumi dicâtû anjlji tricuts, ama iara aestâ manifestatsii fu unâ di dealiehalui sârbătoreari ti tuta armânamea.

Pr.Sasho Yeranda

A protlui preftu armânû ditû Mchidunii, **SASHO YERANDA:**

CRUTSEA

Crutsea-i Semnulu di-anâltari,
Semnulu di miryuluseari
Ningâ Marli Pidipsitû,
Tu penuri ancârfâsitû.

Crutsea-i Semnulû crishtinescu,
Marli Semnu di buneatsâ,
Ti a truplui ambâreatsâ,
A suflitlui chischineatsâ.

Crutsea-i Semnulû tsi-apridunâ
Bunji sh-arâi, tuts dipriunâ,
Bunjlji âlji hâriseashti,
Arâilji âlji vluyiseshti.

Crutsea-i Semnu di pâlâcârii
Ti a Domnului vluyii,
Crutsea-i Semnulû di ljiartari
Ti a noasti stepsuri greali.

G. GODI

Ashi cumù nji-aveamù loatâ borgea la andamusea di Sufia, ditù 25/26-li di Maiù, iavea câ tâshi tora putuî di u scoshù tru migdani aestâ parei electronicâ a Armânjlorù tsi lucreadzâ tu mass-media armâneascâ.

Adresa a ljei easti:

mediaarmneasca@yahoo.co.uk

Anda, la atsea andamusi, adushù aminti di aestâ parei electronicâ Thede nji-avea dzâsâ sâ-lji bagù numa di “ma...” tu

locù di media-armâneascâ. Sh-io vreamù ama nu s-putu ashitsi ti furnjia câ numa ali unâ

parei electronicâ lipseashti s-hibâ adratâ ditù nai psânù 8 yramati.

Ditù pareia mediaarmâneascâ facù parti, tora di oarâ, mash atselji oaminji tsi loarâ parti la andamusea di Sufia ditù 25-26-li di Maiù. Tora di oarâ putui sâ-lji bagù tu parei mash atselji partitsipantsâ a curi adresi di E-mail li avui mini. Aeshtsa suntu: Andon Kristo, Bletsas Sotiros, Dumitru Piceava, Dina Cuvata, Goran Pushuticlu (Kostov), Kira Mantsu, Kristo Goci, Mariana Bara, Maria Bara-Kahl, Nikolay shi Toma Kiurkciev, Spiro Poci, Sterios Kalogiros, Thede Kahl shi Kristina Benkotic.

Ti atsea yinù cu pârcâlsearea ta sâ-nji pitritsets adresili di E-mail a tinjisitslorù: Asterios Koukoudis, Ocka Saltirovsca, Radio Kumanovo, Paraskeva Petroska, Tv. Macedonia, Oliver Vujovic cumù shi la altsâ Armânji cari loarâ parti la andamusi ama cari nji-ascâparâ a njia.

Pripuniri: Sigura câ tu pareia mediaarmâneascâ axizescu s-facâ parti shi multsâ, multsâ altsâ Armânji cari lucreadzâ tu mass-media armâneascâ di pisti tutù. Tora di oarâ mini va s-ma potù s-bagù tu parei mash adresili di E-

mail a atsilorù tsi loarâ parti la andamusea di Sufia.

Alantsâ Armânji cari lucreadzâ tu mass-media armâneascâ shi cari axizescu s-facâ parti ditù aestâ parei va s-hibâ tricuts di câtrâ Prezidentulù a alishte parei tsi va s-hibâ aleptu tu yinitorlu aprucheatù shi a curi, mini, va-lji dau parola shi tuti atseali tsi lipsestu ta s-hibâ nicuchirù pisti parei.

Luyursescu câ pareia “Media armâneascâ”, adratâ ditù Armânji tsi lucreadzâ tu mass-

media armâneascâ sh-cari s-amintâ cu apuhia a andamusiljei di Sufia ditù 25/26-li di Maiù, lipseashti s-aibâ unâ cumânduseari. Ea lipseashti s-hibâ formatâ ditù unù Prezidentu, doi vitse-prezidentsâ shi unù secretarù. Tuts alantsâ suntu membri a alishtei Sutsatâ. Aestâ easti unâ pripuniri. Sigura câ, ashi cumù easti ndreptu shi democratic, cafi unù di noi poati s-facâ unâ pripuniri.

Mini pripunù ca tu yinitorlji doi anji prezidentu a pareiljei Media Armâneascâ s-hibâ aleptu tinjisitlu Steryiu Kaloir (Sterios Kalogiros).

Furnjia ti cari facù aestâ pripuniri easti atsea câ nâs, Steryiu Kaloir, ari unù postu di Televizii a lui. Minduescu câ, di va s-hibâ sâ s-bagâ tu practichii pripunirea a lui shi maxus: Unâ emisiumi armâneascâ di 4-6 sâhâts la Televizia Larguvideari (tsi s-da pritù satelit), cu agiutorù di la Europa, va s-aibâ unù mari impactu, unâ mari agudeari, ca s-dzâcù ashitsi, pisupra a Armânjlorù di pisti tutù.

A tutulorù vâ orù multâ ambâreatsâ tu tutù tsi adrats!

Tacu BABALI

Pareia electronicâ Media armâneascâ

URMINII SHI PÂRCÂLSIRI

Ti atselji tsi pitrecù articoli ta s-hibâ publicati tu revista “Bana Armâneascâ”

Articolulù lipseashti:

1. S-hibâ ânyrâpsitù pri limba armâneascâ;
2. s-aibâ tematicâ armâneascâ;
3. s-hibâ ânyrâpsitù pi nai multu doauâ paginji di computerù, 4 paginji la machina di ânyrâpseari icâ 6 paginji anyrâpsiti di mânâ;
4. s-ufiliseascâ grafia a revistâljei “Bana Armâneascâ”;
5. Materialili niufilisiti nu s-pitrecù nâpoi;
6. S-hibâ ânyrâpsitù cu zboarâ tsi s-aflâ tu dictsoniarlu alù Tache Papahagi;
7. s-nu hibâ pitricutù sh-la alti revisti;
8. Sartsina, borgea icâ apândâsirea ti articolulù publicatù âlji cadì a autorlui.

Redactsia “Bana Armâneascâ”

FEDERATSIA “LIGAA ARMÂNJORU DITU ROMÂNIA

LAR easti unâ Federatsii, unâ uniuni di ma multi sutsâts armâneshtsâ di România. A câ ea s-amintâ tâsh tora, tu anlu 2004, tu 8-li di Martsu, ama istoria a ljei di amintari ahurhi cu 9 anji ma nâinti shi maxus tu anlu 1996. Di atumtsea pânâ tora furâ ma multi câftâri ti amintarea a ljei ama nu s-putu sâ s-facâ ashi tsiva. Ti aestu lucru nâ hârsimù shi avemù nâdia câ va s-putemù s-adrâmù unù lucru bunù ti Armânami shi, pritù amintarea ali LAR, putemù s-dzâtemù câ putumù di agiumsimum di nâ organizâmù sh-noi sh-câ tora intrâmù tu arada a Armânjlorù ditù craturli balcanitsi cari suntu multu ma ghini organizats.

Prota actsiuni ali LAR fu organizarea a Simpozionlui Identitatea a Armânjlorù, cari s-tsânu tu sediulù ali SCA, cumù shi organizarea, ti prota oarâ, a Festivalui Folcloric Internatsional armânescu, tsi s-tsânu la sala ARCUB. Tutù sumù egida ali LAR Fundatsia Bana Armâneascâ organizâ tu 27-li di Martsu, Gala a Premiilorù Bana Armâneascâ”.

Pritù LAR va s-câftâmù di la chivernisi shi avemù nâdia câ va s-amintâmù ti tuts Armânjlji di România ndreptulù ca limba armâneascâ s-hibâ anvitsatâ tu sculii shi s-hibâ ufilisità tu bisearicâ.

Ashi s-nâ agiatâ Dumnidzâ! D.P.

Agiutoru di la Sutsata a Armânjloru ditu Australia ti bisearica Ayilji Constantin shi Elena di Bituli

Tu inshita a meslui April 2004 s-adunarâ Aramânjlji deadunù cu oaspits la restaurantulu “Ouzo” al Kiki Manoevski, Aramânù cai durusi unù prândzu ti tuts cai eara aclotsi cu itia s-adunâ pâradz ti agiutorù ti bisearica di Bituli. S-adunara ma multsâ di 3,800

di dulari. Aestu agiutorù cu lista di tuts atselj cari deadirâ agiutorù va hiba pitricutu pi unù di participantsâlji la eastu prândzu.

S-avdzâm mash ghinets!

Mihail Pulio

Gruplu di Armânji tsi lucrează tu mass-media armânească sh-loară parti Sufia la prota andamusi organizată di SEMO tu 25-26-li di Maiu 2004
Di nastânga nandreapta: Ocika Saltirovska di la Radio Kumanovo, Kira Iorgoveanu-Mantsu, Steryu Caloyeru ditu Gârtsii, Mariana Bara di România, Thede Kahl ditu Ghirmânii,
Kristo Goci ditu Arbinushii, Marinela Tuseva di la Radio Shtip, Spiru Poci ditu Arbinushii shi regizorlu K. Bikov ditu Vâryârii. Foto: Tacu Piceava